РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 10
№ 3 (57)

Травень – червень 2025 р.

DOI 10.53672/ej.3.2025

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2025. Том 10, № 3 (57)

Травень–червень 2025 року

Київ · 2025
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.3.2025
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2025. Т. 10, № 3 (57) (травень–червень 2025 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2025. — 70 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

© Автори матеріалів, 2025
© Видавник Назаров О. А., 2025

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА . . . 6

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) . . . 9

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань . . . 10

Прохоров-Лукін Г. В. **Методичні рекомендації** з оцінки висновків одорологічних експертиз . . . 10

Хлонь О. М. **Психологічні аспекти** спілкування медіатора у спорах щодо забезпечення безпеки кіберпростору громадян різних психотипів . . . 12

Хлонь О. М. **Математичні методи** визначення ефективності спілкування з метою реклами вирішення спорів за допомогою поліграфа . . . 19

Хлонь О. М. **Масові комунікації** як механізм рекламної кампанії використання поліграфа при вирішенні конфліктів: статистика та результати . . . 27

1.2. Судово-психологічна експертиза . . . 36

Полтавський окружний адміністративний суд. **Соціальна** роль суду. Працівники Полтавського окружного адміністративного суду провели благодійний захід для дітей, які перебувають у закладі соціально-психологічної реабілітації . . . 36

1.3. Проблемні аспекти застосування поліграфа . . . 38

Назаров О. А. **Проблемні аспекти** застосування поліграфа в процесі медіації (перемовин): дискусійна точка зору . . . 38

Сорочинський О. В., Ворон Д. Л. Психологічна гнучкість людини в епоху розвитку штучного інтелекту (ШІ) та технологічної трансформації (на прикладі поліграфа) . . . 41

1.4. Судова практика . . . 54

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд). Переклад на державну мову документів, наданих на лінгвістичну експертизу, може бути проведений експертом самостійно, без залучення перекладача – ККС ВС . . . 54

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд). Якщо обрана сторонами експертна установа не має права проводити певний вид експертизи, суд може передати виконання такої експертизи іншій установі, яка має необхідні повноваження – КЦС ВС . . . 56

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ . . . 58

Цифрові докази міжнародних злочинів: українські суди взяли на озброєння додаток EyeWitness to Atrocities . . . 58

Судова практика. Протокол — є, однак докази про вчинення продавчинею адміністративного правопорушення у справі відсутні . . . 58

Ухвала слідчого судді про передачу майна (речових доказів) для реалізації, постановлена на підставі п. 2 ч. 6 ст. 100 КПК України у кримінальному провадженні, де жодній особі не повідомлено про підозру, підлягає апеляційному оскарженню – ККС ВС . . . 58

Медіація та інші альтернативні способи вирішення господарських спорів - консультація Міністерства юстиції України . . . 59

Порядок побачень із дитиною: від судового рішення до примусового виконання - консультація Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції . . . 59

27-28 червня та 10 липня 2025 року Міжнародним співтовариством поліграфологів (ISOPE) проводиться Щорічний online Семінар підвищення кваліфікації поліграфологів, судових експертів 2024 відповідно до міжнародних стандартів . . . 59

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ . . . 61

Рефлексометр: час реакції водія . . . 61

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ . . . 64

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Чому журнал називається реферативно-науковим? За ДСТУ 3017:2015 науковий журнал містить наукові публікації про теоретичні й прикладні дослідження, а реферативний — бібліографічні записи разом із рефератами. Ми поєднуємо обидва формати: оригінальні статті публікуємо вперше, а праці, оприлюднені раніше в інших джерелах, подаємо як реферати з анотацією та посиланням на першоджерело. Авторське право на повний текст залишається за автором і першим видавцем.[6]

Дорогі читачі! Наука про людину в суді змінюється щороку, і цей номер — тому підтвердження. У випуску 2025. Том 10, № 3 (57) — 10 матеріалів; головні теми: теорія та історія спеціальних знань, поліграф і виявлення обману, правові позиції Верховного Суду, судово-психологічна експертиза.

> *Зі світової практики. У травні 1905 року в Лондоні судили братів Альфреда й Альберта Страттон за вбивство крамарів Томаса та Енн Фарроу. Ключовим доказом став відбиток великого пальця правої руки Альфреда на касовій скриньці; це перша у Великій Британії справа про вбивство, розкрита завдяки відбиткам пальців, а 23 травня 1905 року братів стратили. У 2025 році минає 120 років від цієї події.*[7]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 30 червня 2025 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 13 580 цивільних осіб, серед них 716 дітей, і поранення 34 115 цивільних осіб, серед них 2 173 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, станом на 07.05.2025 зареєстровано понад 162 тисячі воєнних злочинів рф.[9]

Шкода державі та громадянам. За спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН (RDNA4, оприлюднено 25.02.2025), прямі збитки станом на 31.12.2024 сягнули 176 млрд дол. США, а потреби у відновленні й відбудові — 524 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Виконавчий директор Реєстру збитків М. Ключковський 07.05.2025 повідомив про близько 27,5 тис. поданих заяв; у категоріях нематеріальної шкоди (загибель, зникнення близьких) заявники самі не оцінюють втрат — розмір визначатиме майбутня компенсаційна комісія.[11]

Дев'ятиповерховий житловий будинок у Києві, частково зруйнований унаслідок російської атаки ракетами й дронами в ніч на 17 червня 2025 р. Фото: МВС України, ліцензія CC BY 4.0.[12]

Ліцей № 1 у Білгороді-Дністровському на Одещині після удару російської балістичної ракети 23 червня 2025 р. Фото: ДСНС Одещини, ліцензія CC BY 4.0.[13]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[14]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[15] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[16] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[17]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[18]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[19]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. 3 березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Любити»[20]

Читати вірш «Любити» у збірнику (с. 23) | Збірник у Google Диску

Судді — жертви війни. Станом на 30.06.2025 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше четверо суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[19]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[21]; Анатолій Нагорний (голова Веселівського районного суду Запорізької області, загинув на фронті в листопаді 2023 р.)[22]; Леонід Лобойко (суддя Верховного Суду, 28.09.2024)[23]. За даними Державної судової адміністрації, які в травні 2023 р. оприлюднив голова Ради суддів України, загинули семеро суддів і працівників апаратів судів, ще дев'ятеро зазнали поранень; у лавах ЗСУ тоді служили 54 судді[24]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОЦІНКИ ВИСНОВКІВ ОДОРОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ[1]

Прохоров-Лукін Г. В.

Реферат. Прохоров-Лукін Г. В., судовий експерт вищого кваліфікаційного класу з тридцятирічним досвідом практичної роботи, кандидат юридичних наук, один із засновників в Україні криміналістичного дослідження транспортних засобів, вибухотехнічної експертизи та експертизи об'єктів інтелектуальної власності, пропонує методичні рекомендації з оцінки висновків судових одорологічних (ольфакторних) експертиз. Видання обсягом 82 сторінки вийшло 2025 року у Видавника Назарова О. А. як додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці». Мету роботи автор визначає як удосконалення практики аналізу та використання висновків одорологічних експертиз у кримінальних провадженнях під час судового розгляду. Рекомендації ґрунтуються на сучасній експертній і судовій практиці. У виданні розглянуто основні аспекти оцінки достовірності та наукової обґрунтованості одорологічних експертиз, зокрема методики відбору, консервації та аналізу запахових слідів, а також критерії оцінки їхньої доказової цінності. Окрему увагу приділено причинам типових помилок, яких припускаються під час збирання слідів запаху та проведення таких експертиз. Як випливає з назви та авторської анотації, рекомендації зосереджено не на техніці лабораторного дослідження, а на критичній перевірці вже отриманого висновку експерта учасниками процесу, які мають оцінити його як доказ. Видання адресовано судовим експертам, слідчим, прокурорам і суддям, що беруть участь у кримінальному провадженні, а також ученим-одорологам, правоохоронцям і студентам закладів вищої освіти.

Ключові слова: одорологічна експертиза, ольфакторна експертиза, запахові сліди, оцінка висновку експерта, доказова цінність, кримінальне провадження, методичні рекомендації, експертні помилки.

Methodological Recommendations for Evaluating the Conclusions of Odorological Examinations

Prokhorov-Lukin H. V.

Abstract. Conclusions of forensic odorological (olfactory) examinations are used as evidence in criminal proceedings, and their reliability has to be assessed by the parties and the court. These methodological recommendations by Prokhorov-Lukin H. V., a forensic expert of the highest qualification class with thirty years of practice, Candidate of Legal Sciences and one of the founders in Ukraine of forensic vehicle examination, explosives examination and intellectual property examination, were published in 2025 by the publisher Nazarov O. A. (82 pages) as a supplement to the electronic journal Forensic Psychological Examination. The Use of the Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice. The author aims to improve the analysis and use of conclusions of forensic odorological examinations in criminal cases at trial. Drawing on current expert and judicial practice, the recommendations address the assessment of the reliability and scientific validity of odorological examinations, including

methods of collecting, preserving and analysing scent traces, and criteria for assessing their evidential value. Particular attention is paid to the causes of typical errors in collecting scent traces and in conducting such examinations. The publication is oriented towards critical review of expert conclusions by participants in proceedings. It is addressed to forensic experts, investigators, prosecutors and judges involved in criminal proceedings, as well as to odorologists, law enforcement officers and university students.

Keywords: forensic odorology, olfactory examination, scent traces, evaluation of expert opinion, evidential value, criminal proceedings, methodological recommendations, expert errors.

Першоджерело: *Прохоров-Лукін Г. В. Методичні рекомендації з оцінки висновків одорологічних експертиз. Київ : Видавник Назаров О. А., 2025. 82 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці»).*[1] *Реферат оприлюднено в журналі 06.05.2025.*

References

1. Prokhorov-Lukin H. V. Metodychni rekomendatsii z otsinky vysnovkiv odorolohichnykh ekspertyz [Methodological Recommendations for Evaluating the Conclusions of Odorological Examinations] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). URL: https://expertize-journal.org.ua/forensics-studiia-prokhorova-lukina-hv-m-kyiv-ukraina/15247-prokhorov-lukin-g-v-metodichni-rekomendatsiji-z-otsinki-visnovkiv-odorologichnikh-ekspertiz-g-v-prokhorov-lukin-k-vidavnik-nazarov-o-a-2025-74-s (onovlena versiia vid 07.05.2025). [in Ukrainian].

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ МЕДІАТОРА У СПОРАХ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ КІБЕРПРОСТОРУ ГРОМАДЯН РІЗНИХ ПСИХОТИПІВ[1]

Хлонь О. М.

DOI: 10.53672/ej.3.2025.02[1] Check for updates

Анотація. Цифровізація породжує спори щодо безпеки кіберпростору, у яких стикаються інтереси держави (громадська безпека), компаній (комерційні інтереси) і користувачів (приватність), а технічна складність і страх перед загрозами посилюють емоційну напругу сторін. Хлонь О. М. ставить за мету визначити й обґрунтувати психологічні стратегії комунікації медіатора в таких конфліктах з урахуванням психотипів учасників. Завдання охоплюють аналіз підходів до медіації в кібербезпеці, опис психотипів учасників кіберконфліктів і специфіки сприйняття ними загроз, а також розроблення моделей комунікативної взаємодії. Теоретичну базу становлять праці українських дослідників медіації та конфліктології, психологічні типи К. Г. Юнга і модель MBTI з чотирма дихотоміями (екстраверсія/інтроверсія, сенсорика/інтуїція, мислення/почуття, судження/сприйняття), а також публікації щодо надійності цього інструмента. Медіатора розглянуто як нейтрального фасилітатора, що забезпечує неупередженість, довіру, управління емоціями й конструктивний діалог. Для кожного полюса дихотомій запропоновано окремі прийоми: екстравертам давати висловитися, але скеровувати до конкретики; інтровертам надавати паузи й письмові пропозиції; інтуїтивним типам ставити запитання про реалізацію ідей; сенсорним наводити статистику кібератак і структурувати обговорення; мисленнєвим апелювати до логіки без персоналізації конфлікту; чуттєвим визнавати їхні цінності; типам із судженням пропонувати чіткий план, а сприймаючим — гнучкість і відкриті запитання. Серед універсальних технік названо активне слухання (перефразування, невербальні сигнали, уникнення конфліктогенів), нейтральну мову та рефреймінг. Чинниками ускладнення визначено технічну складність, конфлікт інтересів (захист даних проти доступу до них для розслідувань) і емоційну напругу; рекомендовано попередньо вивчати профілі сторін, зберігати гнучкість і дотримуватися етики. Автор доходить висновку, що медіатор у кіберспорах потребує знань з кібербезпеки, права й етики та психологічної чутливості, яка дає змогу запобігати ескалації. Стаття має практичне значення для медіаторів, юристів і психологів, що працюють із цифровими конфліктами.

Ключові слова: медіація, медіатор, кібербезпека, кіберпростір, психотипи, MBTI, психологічні аспекти спілкування, активне слухання, рефреймінг, цифрове середовище, врегулювання спорів.

Psychological Aspects of a Mediator's Communication in Disputes over Cyberspace Security Involving Citizens of Different Psychological Types

Khlon O. M.

Abstract. As society becomes digital, disputes over cyberspace security increasingly set public authorities, companies, activists and individual users against one another, each defending public safety, commercial interests or privacy. Technical complexity and fear of cyber threats heighten emotional tension and the risk of escalation. Khlon O. M. aims to identify psychologically grounded communication strategies that a mediator can use in such conflicts, taking into account the personality

types of the parties. The study is based on a review of Ukrainian literature on mediation and conflict studies, Jung's psychological types and the Myers-Briggs Type Indicator with its four dichotomies, together with publications on the reliability of this instrument. The mediator is treated as a neutral facilitator responsible for impartiality, trust, emotion management and constructive dialogue. Specific techniques are proposed for each MBTI pole: guiding extraverts towards concrete issues, giving introverts time and written options, asking intuitive types how ideas could be implemented, offering sensing types data on cyber incidents, appealing to logic with thinking types, acknowledging the values of feeling types, and providing a clear agenda for judging types and flexibility for perceiving types. Active listening, neutral language and reframing are recommended as universal tools. Technical complexity, conflicts between data protection and investigative access, and emotional strain are identified as the main obstacles, to be addressed through preparation, flexibility and ethical conduct. The author concludes that effective cyber-dispute mediation requires both domain knowledge and psychological sensitivity. The paper offers practical guidance for mediators, lawyers and psychologists.

Keywords: mediation, mediator, cybersecurity, cyberspace, personality types, MBTI, communication, active listening, reframing, digital environment, dispute resolution.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 10.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.3.2025.02***[1].

Повний текст

Текст статті.

Вступ. У сучасному світі кіберпростір став невід'ємною частиною життя громадян, а питання його безпеки набувають критичного значення. Спори, пов'язані з кібербезпекою, часто включають конфлікти між різними сторонами: державними органами, приватними компаніями, активістами та індивідуальними користувачами. Медіатор, як нейтральна сторона, відіграє ключову роль у вирішенні таких конфліктів.

Однак ефективність медіації значною мірою залежить від розуміння психологічних аспектів спілкування та врахування психотипів учасників. В даному дослідження ми аналізуємо, як медіатор може адаптувати свою комунікацію до різних психологічних типів особистості для забезпечення продуктивного діалогу та вирішення спорів у сфері кібербезпеки.

Аналіз наукової літератури. Теоретичну основу дослідження складають праці вчених у таких напрямках: Галіян І. М. який вивчав проблематику медіація та консилідація як примирні процедури внутрішнього корпоративного конфлікту, Гаро Г. О. який досліджував питання мирного вирішення сімейних спорів[1], Дмитренко А. А., Мазур М. Р. які вивчали проблематику особливостей медіації у кримінальному провадженні України [2], Дутко А., Нагірняк О., що досліджували медіацію як спосіб вирішення сімейних спорів [3], Докаш В. І. Який вивчав взаємозв'язок конфліктології та медіації [4], Н. Крестовська, К. Стриєк, І. Федорич, які досліджували медіацію у відновному правосудді за участю неповнолітніх [5]. Важливими дослідженнями в цьому контесті стали класичні роботи Юнга К.Г. про психологічні типи міжнародні дослідження Браун Р. та Сміт Дж. Щодо медіації в кіберпросторі, наукові напрацювання у сфері розуміння психологічних особливості сприйняття загроз у кіберпросторі, типології користувачів за рівнем кібербезпекової свідомості, сучасні адаптації типологічного підходу в контексті цифрового просто-

ру Метою дослідження є: визначення та обґрунтування ефективних психологічних стратегій комунікації медіатора при вирішенні конфліктів у сфері кібербезпеки з урахуванням психотипів учасників спору[6].

Завданням дослідження стали:

1. Аналіз існуючих теоретичних підходів до медіації в контексті кібербезпеки.

2. Розуміння основних психотипи учасників кіберконфліктів та особливості їх поведінки в умовах взаємодії з кіберпростором.

3. Дослідження специфіки сприйняття загроз кібербезпеки різними психотипами.

4. Розробка моделей комунікативної взаємодії медіатора з урахуванням психотипів учасників, процесів оптимізації медіації в кіберконфліктах.

Актуальність дослідження обумовлена тим фактом, що це відносно нова сфера досліджень, яка знаходиться на перетині психології, медіації та кібербезпеки, що робить її особливо важливою в контексті зростаючої цифровізації суспільства. Міждисциплінарний характер дослідження важливо враховувати при вивченні психологічних аспектів медіації, технічних особливостей кібербезпеки та юридичного контексту вказаного явища.

Результати дослідження. Кібербезпека є чутливою темою, оскільки зачіпає питання приватності, захисту даних і національної безпеки. Учасники спорів можуть мати різні цілі: наприклад, компанії прагнуть захистити комерційні інтереси, користувачі — свою приватність, а держава — громадську безпеку. Медіатор у спорах, пов'язаних із кібербезпекою, виконує функцію фасилітатора, який допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення.

Основні завдання медіатора включають: забезпечення нейтральності та неупередженості; створення атмосфери довіри; управління емоційною напругою; сприяння конструктивному діалогу.

Медіатору необхідно враховувати психологічні особливості учасників, щоб уникнути ескалації конфлікту. Для ефективної медіації важливо розуміти психологічні типи особистості учасників. Одним із популярних підходів до класифікації психотипів є модель MBTI (Myers-Briggs Type Indicator), яка виділяє 16 типів особистості на основі чотирьох дихотомій: екстраверсія/інтроверсія, інтуїція/сенсорика, мислення/почуття, судження/сприйняття.

Особливості взаємодії з основними групами психотипів у контексті кібербезпеки потребують більш детальної їх характеристики: [6, 7, 8, 9, 10, 11].

Екстраверти зазвичай відкриті до спілкування, енергійні та схильні до швидкого висловлення своїх думок. У спорах вони можуть бути наполегливими, але іноді ігнорують деталі або позицію інших. Медіатору при спілкуванні з такими типами людей слід: надавати можливість висловитися, але спрямовувати їх до конкретних питань; використовувати активне слухання, щоб показати, що їхні ідеї почуті; уникати надмірного тиску, щоб не спровокувати агресивну реакцію.

Інтроверти схильні до роздумів, менш говіркі та потребують часу для формулювання думок. Вони можуть відчувати дискомфорт у напружених дискусіях. При взаємодії

із ними медіатору рекомендується: давати інтровертам на обмірковування, пропонуючи паузи або письмові пропозиції; створювати спокійну атмосферу, уникаючи надмірної емоційності; задавати прямі, але неагресивні запитання, щоб залучити їх до діалогу. Інтуїтивні типи учасників медіації орієнтовані на майбутнє, ідеї та можливості. Вони можуть пропонувати інноваційні рішення вирішення конфліктів, але ігнорувати практичні обмеження. Медіатору слід для співпраці із ними: стимулювати їх до конкретизації ідей, наприклад, запитуючи: "Як це можна реалізувати?"; поєднувати їхні пропозиції з практичними аспектами, які важливі для інших сторін.

Сенсорні типи зосереджені на фактах, деталях і поточній ситуації. Вони можуть бути скептичними до абстрактних ідей і вимагати чітких доказів. Для роботи з ними медіатору потрібно: надавати конкретні дані, наприклад, статистику кібератак або приклади інцидентів; уникати надмірно теоретичних дискусій; використовувати структурований підхід до обговорення. Мисленнєві типи учасників медіації приймають рішення зазвичай на основі логіки та об'єктивних критеріїв. У спорах щодо вони можуть бути надмірно критичними або ігнорувати емоційні аспекти. Медіатору при роботі з ними слід: апелювати до фактів і логічних аргументів; уникати персоналізації конфлікту, щоб не спровокувати захисну реакцію.

Чуттєві типи керуються цінностями, емоціями та особистими переконаннями. Вони можуть бути чутливими до питань приватності або етики в кіберпросторі. Медіатору рекомендується при роботі з ними: визнавати їхні цінності та емоційно підтримувати їх, висловлюючи наприклад, розуміння їхньої стурбованості; поєднувати емоційні аргументи з практичними рішеннями.

Типи людей, що сприймають інформацію на основі суджень. Вони люблять структуру, чіткість і швидкі рішення. Вони можуть бути нетерплячими, якщо процес медіації затягується. Медіатору при роботі з ними слід: пропонувати чіткий план дискусії та дотримуватися його; уникати надмірної відкритості питань, яка може викликати роздратування.

Сприймаючі типи більш гнучкі, відкриті до нових ідей, але можуть уникати остаточних рішень. Для роботи з ними медіатору потрібно: надавати гнучкість процесам комунікації, м'яко підштовхуючи до завершення; використовувати відкриті запитання, щоб стимулювати їхню креативність.

Для ефективного спілкування медіатору необхідно застосовувати психологічні стратегії, які враховують індивідуальні особливості учасників серед яких можна відмітити такі, як Стратегія активного слухання, яка допоможе медіатору зрозуміти позиції сторін і показати учасникам, що їхні думки цінні. Це особливо важливо для інтровертів і чуттєвих типів.

В рамках розуміння психологічних аспектів спілкування медіатора у спорах щодо забезпечення безпеки кіберпростору громадян різних психотипів техніками активного слухання, які допоможуть у вирішенні відповідних завдань можуть бути: техніка перефразування сказаного для підтвердження розуміння; техніка використання невербальних сигналів (кивки, зоровий контакт), техніка уникнення конфліктогенів (переривання або поспішних висновків тощо) .

Особливо важливими на етапі розуміння особливостей спілкування медіатора у спорах щодо забезпечення безпеки кіберпростору громадян різних психотипів вирішення суперечок пов'язаних із загостренням конфліктів та серьозними емоційними всплексами пов'язаними із вирішеням спорів щодо питань приватності або безпеки особистих данних учасників медіації.

На цьому етапі медіатору слід використовувати нейтральну мову, щоб уникнути ескалації; надавати учасникам можливість висловити емоції в контрольованій формі; застосовувати техніки рефреймінгу, щоб переформулювати агресивні висловлювання у конструктивні. Для екстравертів і сенсорних типів доречно використовувати чіткі, динамічні формулювання. В той час як для для інтровертів і інтуїтивних типів медіатору слід давати час на роздуми та пропонувати абстрактні ідеї.

Для мисленнєвих типів має бути трохи інша стратегія пов'язана із акцентуванням на логіці та фактах. Для чуттєвих типів вона може полягати у підкресленні етичних та гуманістичних аспектів.

Серьозними чинниками ускладення процесів вирішення спорів у сфері забезпечення безпеки кіберпростору громадян є такі:

- Технічна складність, оскільки переважана більшість учасників можуть не мати глибоких знань у кібербезпеці, що ускладнює діалог, саме тому медіатору слід пояснити незрозумілі технічні терміни простою мовою.

- Конфлікт інтересів. Зважаючи на те, що різні сторони можуть мати протилежні цілі, наприклад, захист даних проти доступу до них для розслідувань, медіатору слід знаходити такі точки дотику, які з одного боку задовіляли б обидві сторони, а з іншого могли б бути реалізовані без можливої шкоди кожної сторони на практиці.

- Емоційна напруга, яка викликана тим, що питання кібербезпеки часто викликають страх або недовіру.

На цьому етапі медіатору потрібно створювати атмосферу безпеки. Практичними порадами, які могли б допомогти медіатору всебічно підготуватися до будь-яких сценаріїв поведінки клієнтів під час врегулювання спорів які вникають у сфері забезпечення безпеки кіберпростору громадян є:

1. 1. Попередня підготовка. На цьому етапі медіатору доречно вивчити психологічні профілі учасників (якщо можливо) та їхні інтереси.
2. 2. Поряви гнучкості з боку медітора, який має бути готовим адаптувати стратегії залежно від динаміки дискусії.
3. 3. Застосування етичних підходів.

Медіатору слід дотримуватися нейтральності та уникати будь-яких дій, які можуть підірвати довіру.

Висновок. Як висновок, слід відмітити, що медіація у спорах щодо безпеки кіберпростору вимагає від медіатора не лише ґрунтовних знань у сфері кібербезпеки, а й глибокого розуміння правових, етичних та соціокультурних чинників, що формують цифрове середовище. Основною задачею є вміння залучити всі зацікавлені сторони до конструктивного діалогу та пошуку збалансованих компромісних рішень. До того ж важли-

во враховувати психологічну складову, адже конфлікти в кіберпросторі часто супроводжуються емоційною напругою, стресом і невизначеністю. Медіатор повинен демонструвати емпатію, чутливість до емоційних переживань учасників, розуміти мотивації кожного і вміти сприяти встановленню довірчих відносин, що дозволяє ефективно знижувати рівень внутрішнього напруження та уникати ескалації конфліктів. Комплексний підхід, не лише вирішенню конкретних проблем, але й розвитку стійких механізмів мирного співіснування у цифровому середовищі.

Список використаної літератури:

1. Галіян І. М. Медіація та консиліація як примирні процедури внутрішнього корпоративного конфлікту. Часопис Київського університету права. 2020. №3. С. 201-203.

2. Гаро Г. О. Мирне вирішення сімейних спорів. Х.: Фактор, 2019. 80 с. Дмитренко А. А., Мазур М. Р. Особливості медіації у кримінальному провадженні України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2021. С. 273-27

3. Дутко А., Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки". 2020. Т. 7. № 1. С. 148-152.

4. Медіація у відновному правосудді за участю неповнолітніх: навчальний посібник / Н. Крестовська, К. Стриєк, І. Федорич за аг. ред.. О. Калашник. Київ: 2024. 142 с.

5. Юнг К. Феномен духа в искусстве и науке (Парацельс, Фрейд, Вильхельм, Пикассо). М., 1992, 320 с.

6. How the Myers-Briggs Type Indicator Works Verywellmind URL: https://www.verywellmind.com/the-myers-briggs-type-indicator-2795583

7. Capraro RM, Capraro MM. Myers-Briggs type indicator score reliability across: studies a meta-analytic reliability generalization study. Educational and Psychological Measurement. 2002;62(4):590-602. doi:10.1177/0013164402062004004

8. Spiotta AM. Incorporation of personality typing into a neurologic surgery residency program: Utility in systems based practice, professionalism, and self-reflection. World Neurosurg. 2018;120:e1041-e1046. doi:10.1016/j.wneu.2018.09.007

9. The Myers & Briggs Foundation. Scientific Validity of Personality Assessments: Why is it important? https://www.myersbriggs.org/research-and-library/scientific-validity-reliability/

10. Yang C, Richard G, Durkin M. The association between Myers-Briggs Type Indicator and Psychiatry as the specialty choice. Int J Med Educ. 2016;7:48-51. doi:10.5116/ijme.5698.e2cd

11. Pittenger DJ. The utility of the Myers-Briggs type indicator. Review of Educational Research. 1993;63(4):467-488. doi:10.3102/00346543063004467

References

1. Khlon O. M. Psykholohichni aspekty spilkuvannia mediatora u sporakh shchodo zabezpechennia bezpeky kiberprostoru hromadian riznykh psykhotypiv [Psychological Aspects of a Mediator's Communication in Disputes over Cyberspace Security Involving Citizens of Different Psychological Types]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2025.02.

URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/15583-khlon-o-m-psikhologichni-aspekti-spilkuvannya-mediatora-u-sporakh-shchodo-zabezpechennya-bezpeki-kiberprostoru-gromadyan-riznikh-psikhotipiv (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІЛКУВАННЯ З МЕТОЮ РЕКЛАМИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОЛІГРАФА[1]

Хлонь О. М.

DOI: 10.53672/ej.3.2025.03[1] Check for updates

Анотація. Попит на послуги поліграфа в юридичній, корпоративній і приватній сферах зростає, однак їх просування ускладнюють стереотипи щодо «детектора брехні» та потреба пояснювати технічні аспекти зрозумілою мовою. Хлонь О. М. ставить за мету проаналізувати математичні методи оцінювання ефективності рекламного спілкування в кампаніях, що просувають поліграф як інструмент вирішення спорів, і сформулювати рекомендації щодо їх результативності. Теоретичну основу становлять теорія інформації К. Шеннона і У. Уівера, праці Ф. Котлера та К. Келлер з маркетингового менеджменту, огляд застосування машинного навчання в рекламі В. Труонга і В. Хоанга, дослідження А. Врія про виявлення неправди та посібник Г. Георгієва зі статистичних методів A/B-тестування. Автор зіставляє онлайн- і офлайн-канали. Соціальні мережі (LinkedIn, Facebook, Instagram) і таргетована реклама дають широке охоплення, персоналізацію та точну аналітику (CTR, CR, витрати), але потерпають від інформаційного шуму й недовіри. Друковані видання, телебачення, радіо, семінари і конференції сприймаються як авторитетніші, забезпечують прямий контакт і локальне охоплення, проте дорожчі й гірше піддаються кількісному аналізу. Канали порівняно за пропускною здатністю в термінах теорії інформації, а кодування повідомлення розглянуто як усунення надлишковості: прості слова («поліграф» замість «детектор брехні»), структурований текст, діаграми та відео, повторення ключової ідеї. Для оцінювання результатів запропоновано A/B-тестування альтернативних слоганів, метрики CTR, CR і ROI, регресійний (зокрема логістичний) та кореляційний аналіз, теорію корисності для зважування критеріїв точності, конфіденційності й вартості, кластеризацію аудиторії, дерева рішень і нейронні мережі. На думку автора, інтеграція цих моделей у стратегічне планування кампаній, поєднання онлайн-охоплення з офлайн-довірою і сегментоване звернення (точність для юридичних фірм, конфіденційність для приватних клієнтів) підвищують результативність реклами. Стаття має теоретико-прикладний характер і не спирається на власні емпіричні дані; її положення можуть використати поліграфологи, судові експерти та організації, що надають послуги психофізіологічних досліджень.

Ключові слова: реклама, поліграф, ефективність комунікації, математичні методи, статистичний аналіз, теорія інформації, A/B-тестування, ROI, сегментація аудиторії, машинне навчання, теорія корисності.

Mathematical Methods for Assessing the Effectiveness of Advertising Communication in Promoting Polygraph-Based Dispute Resolution

Khlon O. M.

Abstract. Demand for polygraph services in legal, corporate and private settings is growing, yet their promotion is hampered by ‘lie detector’ stereotypes and by the difficulty of explaining technical procedures in plain language. Khlon O. M. examines which mathematical methods can measure how effectively advertising communication promotes the polygraph as a dispute-resolution tool and how campaigns can be improved on that basis. The paper draws on Shannon and Weaver’s information

theory, Kotler and Keller's marketing management, a review of machine learning in computational advertising, Vrij's work on detecting deceit and Georgiev's guide to online A/B testing. Online channels (LinkedIn, Facebook, Instagram, targeted ads) offer broad reach, personalisation and detailed analytics such as click-through and conversion rates, but suffer from information noise and distrust. Offline channels (print, television, radio, seminars) are perceived as more authoritative and allow direct contact, though they are costlier and harder to quantify. Channel capacity and message coding are discussed in information-theory terms: simpler wording ('polygraph' rather than 'lie detector'), structured text, diagrams and repetition of the core idea reduce redundancy. For evaluation, the author proposes A/B testing of slogans, CTR, CR and ROI metrics, regression and correlation analysis, utility theory to weigh accuracy, confidentiality and cost, and clustering, decision trees and neural networks for audience segmentation. Combining online reach with offline trust and building these models into campaign planning is argued to raise effectiveness. The paper is conceptual and reports no empirical data, but it gives practical guidance to polygraph examiners and providers of psychophysiological examinations.

Keywords: advertising, polygraph, communication effectiveness, mathematical methods, statistical analysis, information theory, A/B testing, return on investment, audience segmentation, machine learning, utility theory.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.3.2025.03***[1].

Повний текст

Текст статті.

Вступ. У сучасному світі реклама є ключовим інструментом впливу на аудиторію, зокрема в нішевих сферах, таких як вирішення спорів за допомогою поліграфа. Поліграф, відомий як "детектор брехні", використовується для виявлення правдивості інформації, що робить його цінним інструментом у юридичних, корпоративних і приватних розслідуваннях. Однак ефективність рекламних кампаній, які просувають послуги поліграфа, залежить від якості спілкування з цільовою аудиторією. Для оцінки цієї ефективності застосовуються математичні методи, які дозволяють кількісно оцінити вплив повідомлень, оптимізувати стратегії та підвищити довіру до послуги.

Ефективне спілкування в рекламі передбачає чітке донесення інформації, емоційний вплив і переконання аудиторії. У контексті поліграфа це завдання ускладнюється через стереотипи, пов'язані з "детектором брехні", та необхідність пояснення складних технічних аспектів простою мовою. Математичні методи, такі як статистичний аналіз, теорія інформації та моделі прийняття рішень, допомагають оцінити, наскільки успішно рекламне повідомлення досягає своєї мети. Дослідження визначає, як ці методи застосовуються для аналізу ефективності реклами поліграфа та як вони сприяють підвищенню довіри до цього інструменту.

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження зумовлена зростанням попиту на послуги поліграфа в юридичній, корпоративній і приватній сферах, а також необхідністю створення ефективних рекламних стратегій у конкурентному середовищі. Математичні методи дозволяють кількісно оцінити вплив реклами, що є важливим для компаній, які прагнуть оптимізувати витрати та підвищити довіру клієнтів. Крім того,

аналіз онлайн- та офлайн-спілкування враховує сучасні тенденції цифровізації та традиційні методи просування.

Аналіз літератури. Проблематика опрацювання теми всебічного огляду математичних методів визначення ефективності спілкування з метою реклами вирішення спорів за допомогою поліграфа потребує ретельного аналізу літератури щодо даного дослідження. В результаті детального опрацювання основних джерел за цією темою нами, було визначено, що значні розробки у цій сфері зробили Клод Е. Шеннон і Уоррен Уівер (1949), які в своєму дослідженні «The Mathematical Theory of Communication» виділили основи теорії інформації, зокрема концепцію ентропії, яка використовується для оцінки ефективності рекламних повідомлень; Котлер, П., Келлер, К. Л., (2016), які в своїй праці «Marketing Management» розглядаються принципи маркетингової комунікації, включаючи методи оцінки ефективності реклами Труонг, Вінь і Хоанг, Вінь (2020), які в своїй роботі «Machine Learning in Advertising: A Review» аналізують застосування алгоритмів машинного навчання в рекламних кампаніях, зокрема для сегментації аудиторії; Врій, А. (2008), у книзі «Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities» вивчають психологічні і технічні аспекти використання поліграфа; Георгієв Г.З. (2019), який в своєму науковому дослідженні «Statistical Methods in Online A/B Testing Statistical Methods in Online A/B Testing: Statistics for Data-driven Business Decisions and Risk Management in E-commerce» описує статистичні методи для оцінки ефективності рекламних кампаній.

Метою дослідження є аналіз математичних методів оцінки ефективності спілкування в рекламних кампаніях, спрямованих на просування послуг поліграфа для вирішення спорів, а також розробка рекомендацій для підвищення їхньої результативності.

Завданням дослідження стали наступні: визначити ключові математичні методи для аналізу ефективності рекламного спілкування; оцінити психологічні та технічні аспекти використання поліграфа в рекламі; проаналізувати особливості онлайн- та офлайн-спілкування в контексті реклами поліграфа; розробити рекомендації для оптимізації рекламних кампаній на основі математичних моделей.

Результати дослідження. Спілкування з метою реклами поділяється на два основні типи: онлайн-спілкування (в інтернеті) та офлайн-спілкування (поза цифровим середовищем). Обидва типи мають свої особливості, переваги та виклики, особливо в контексті реклами поліграфа. Онлайн-спілкування охоплює рекламу в соціальних мережах, пошукових системах, на вебсайтах тощо. У контексті проведення рекламної кампанії щодо популяризації послуг застосування поліграфа воно має ряд особливостей. Соціальні мережі, такі як LinkedIn, Facebook або Instagram, дозволяють охопити різноманітну аудиторію – від юридичних фірм до приватних клієнтів, що дозволяє досягти широкого охоплення аудиторії. Алгоритми таргетованої реклами дозволяють адаптувати повідомлення до конкретних сегментів аудиторії формуючи передумови для персоналізації. Наприклад, для HR-відділів можна акцентувати на перевірці кандидатів, а для приватних клієнтів – на вирішенні сімейних спорів. Онлайн-реклама дозволяє використовувати відео, інтерактивні банери або чат-боти для пояснення роботи поліграфа, що забезпечує інтерактивність повідомлень.

Платформи, такі як Google Analytics або Facebook Ads Manager, надають детальні дані про ефективність кампаній (CTR, CR, витрати), що дозволяє використовувати надій-

ну аналітику. На цьому етапі реклама на LinkedIn наприклад із повідомленням "Забезпечте прозорість у вашій компанії з поліграфом" може бути спрямована на HR-менеджерів, тоді як Instagram-кампанія з відео, що пояснює роботу поліграфа, в першу чергу привабить приватних клієнтів.

Виклики онлайн-спілкування включають інформаційний шум (в цьому випадку аудиторія може бути перевантажена рекламою) та недовіру до цифрових каналів. Для подолання таких проблем важливо створювати якісний контент, який підкреслює надійність і наукову обґрунтованість поліграфа. В свою чергу офлайн-спілкування включає такі види реклами, як рекламу в друкованих виданнях, на телебаченні, радіо, а також прямі заходи, такі як семінари чи конференції. У контексті рекламування послуг поліграфа офлайн-спілкування має ряд особливостей. Офлайн-канали, такі як друковані журнали або телебачення, сприймаються як більш авторитетні, що важливо для реклами поліграфа, де довіра є ключовим фактором.

Реклама в місцевих газетах або на радіо ефективна для просування послуг у конкретному регіоні, що забезпечує локальне охоплення.

Семінари або презентації дозволяють експертам пояснити роботу поліграфа, відповісти на запитання та розвіяти стереотипи, що обумовлює пряму взаємодію з потенційними клієнтами. Так наприклад: стаття в юридичному журналі з описом кейсів, де поліграф допоміг вирішити спір, може привернути увагу адвокатських фірм. Семінар для HR-менеджерів із демонстрацією роботи поліграфа підвищить довіру до послуги. В той же час можуть бути не лише переваги але і обмеження щодо офф-лайн спілкування. Так на відміну від онлайн-каналів, офлайн-реклама складніше піддається кількісному аналізу. Для оцінки ефективності використовуються опитування або підрахунок звернень після кампанії, що провокує обмежену аналітику в порівнянні із он-лайн спілкуванням. Виклики офлайн-спілкування включають високі витрати (наприклад, на телевізійну рекламу) та обмежене охоплення порівняно з онлайн-каналами. Однак офлайн-методи ефективні для створення іміджу надійності та залучення аудиторії, яка рідко користується інтернетом.

Онлайн- та офлайн-спілкування доповнюють одне одного. Наприклад, онлайн-кампанія може залучити клієнтів до офлайн-заходу, такого як семінар. Математичні методи, такі як аналіз ROI, дозволяють оцінити, який канал є більш ефективним для конкретної аудиторії. У рекламі поліграфа важливо поєднувати обидва підходи: онлайн-канали для широкого охоплення та персоналізації, офлайн – для побудови довіри та прямого контакту. Важливою на етапі підвищення ефективності спілкування з метою реклами вирішення спорів за допомогою поліграфа є проблематика інтеграції математичних методів і поліграфа. Зокрема, слід відмітити, що математичні методи відіграють ключову роль у підвищенні ефективності реклами поліграфа. Аналіз даних із соціальних мереж наприклад, дозволяє визначити, які повідомлення викликають найбільший інтерес. Алгоритми машинного навчання можуть прогнозувати, які сегменти аудиторії найімовірніше замовлять послугу.

Теорія інформації допомагає оптимізувати зміст повідомлень. Наприклад фраза "Поліграф – це науково обґрунтований метод" є більш зрозумілою, ніж "Поліграф використовує поліфазний аналіз фізіологічних реакцій".

Статистичні методи, такі як кореляційний аналіз, дозволяють виявити зв'язок між типом повідомлення та рівнем довіри аудиторії. Моделі прийняття рішень, такі як теорія корисності, допомагають оцінити, як аудиторія сприймає цінність послуги. Зокрема клієнти можуть оцінювати поліграф за такими критеріями, як точність, конфіденційність і вартість. Математичне моделювання дозволяє визначити, які з цих факторів є найважливішими, і адаптувати рекламу відповідно. Опис математичних методів аналізу ефективності спілкування дозволяє всебічно охопити проблематику підвищення ефективності спілкування. Математичні методи оцінки ефективності спілкування базуються на кількісному аналізі даних, отриманих із рекламних кампаній, основні підходи яких включають статистичний аналіз, моделі теорії інформації та методи машинного навчання.

Важливим на етапі розуміння механізмів забезпечення ефективності ефективності комунікації в режимі он-лайн спілкування визначення технічних характеристик та параметрів серед яких важливе місце займає особливості пропускної здатності каналів передачі інформації в інтернеті.

У рекламі поліграфа різні канали мають різну пропускну здатність. Так, наприклад:

- Соціальні мережі (Facebook, LinkedIn) мають високу пропускну здатність завдяки можливості використовувати текст, відео та інтерактивні елементи, але шум (інформаційне перевантаження) може знижувати ефективність.

- Телебачення має середню пропускну здатність, оскільки дозволяє передавати емоційні образи, але обмежене за часом і вартістю.

- Друковані видання мають нижчу пропускну здатність через статичність контенту, але вони ефективні для аудиторії, яка довіряє традиційним медіа.

У рекламі поліграфа важливим є етап структурування повідомлення для зменшення надлишковості та підвищення зрозумілості це може включати. Такий етап може називатися в теорії інформації кодуванням та передбачає: використання простих слів, зокрема замість "детектор брехні" – "поліграф", щоб уникнути негативних асоціацій; **структурування тексту**, зокрема використання заголовків, списків і коротких речень для полегшення сприйняття; візуальні елементи, зокрема діаграми або відео, що пояснюють роботу поліграфа, зменшують надлишковість порівняно з довгими текстами; повторення ключових ідей, наприклад, кілька разів підкреслити "швидке вирішення спорів" для закріплення повідомлення.

Ефективне кодування зменшує кількість бітів, необхідних для передачі повідомлення, що підвищує ймовірність правильного сприйняття. Наприклад, замість 100 слів для пояснення роботи поліграфа можна використати 20 слів і діаграму, зберігши той самий обсяг інформації.

Теорія інформації дозволяє створювати чіткі, переконливі повідомлення та оптимізувати вибір каналу, що особливо важливо для реклами поліграфа, де довіра є ключовим фактором. Однак вона має обмеження: наприклад вимагає даних про сприйняття аудиторії, які не завжди легко отримати. Крім того, теорія інформації не враховує емоційні чи культурні аспекти, які також впливають на ефективність реклами.

На цьому етапі статистичний аналіз дозволяє точно оцінювати результативність статистичних повідомлень на великій вибрці.

Статистичні методи є основою для оцінки ефективності рекламних повідомлень. Так наприклад, A/B-тестування дозволяє порівняти два варіанти рекламного контенту, щоб визначити, який із них викликає більший відгук аудиторії. У контексті реклами поліграфа можна тестувати різні повідомлення, наприклад: "Поліграф – ваш шлях до правди" проти "Вирішуйте спори швидко з поліграфом". Основними метриками тут будуть обрахування наступних показників: CTR (Click-Through Rate) – частота кліків на рекламу; CR (Conversion Rate) – відсоток користувачів, які замовили послугу після перегляду реклами; ROI (Return on Investment) – співвідношення прибутку до витрат на рекламу.

Для аналізу цих метрик застосовуються методи регресійного аналізу, які дозволяють визначити, які фактори (наприклад, текст, зображення чи канал комунікації), що найбільше впливають на результат, зокрема логістична регресія може передбачити ймовірність замовлення послуги залежно від типу повідомлення.

На цьому етапі сучасні сервіси обрахунку данних та електронного обчислення дозволяють аналізувати великі обсяги даних про поведінку аудиторії. Алгоритми кластеризації зокрема можуть сегментувати аудиторію на групи залежно від їхніх інтересів (юридичні компанії, приватні клієнти, HR-відділи). Дерева рішень або нейронні мережі можуть прогнозувати, які рекламні повідомлення будуть найефективнішими для кожної групи. У рекламі поліграфа це дозволяє створювати персоналізовані кампанії, наприклад, для юридичних фірм акцентувати на точності, а для приватних клієнтів – на конфіденційності.

Висновок. Математичні методи, такі як статистичний аналіз, теорія інформації та машинне навчання, є потужними інструментами для оцінки ефективності спілкування в рекламі поліграфа. Вони дозволяють оптимізувати повідомлення, сегментувати аудиторію та підвищувати довіру до послуги. Наше дослідження зайвий раз підтверджує актуальність цих методів, а характеристика онлайн- та офлайн-спілкування підкреслює необхідність інтегрованого підходу.

Список використаних джерел:

The mathematical theory of communication (1964) By claude E. Shannon Warren Weaver. The university of Illinois press. URBANA·

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). Marketing Management (15th ed.). Pearson Education.

Truong, Vinh & Hoang, Vinh. (2022). Machine Learning Optimization in Computational Advertising—A Systematic Literature Review. 10.1007/978-3-031-04028-3_8.

Vrij, A. (2008). *Detecting lies and deceit: Pitfalls and opportunities* (2nd ed.). John Wiley & Sons Ltd.

Georgiev, G. Z. (2019). Statistical Methods in Online A/B Testing: Statistics for Data-driven Business Decisions and Risk Management in E-commerce. Bulgaria: Amazon Digital Services LLC - Kdp.

Аннотація. У статті досліджено ефективність рекламного спілкування в контексті просування послуг поліграфа. Акцент зроблено на викликах, зумовлених поширеними

стереотипами щодо "детектора брехні" та складністю технічної інформації, яку необхідно транслювати зрозумілою мовою. Проаналізовано як математичні методи – зокрема статистичний аналіз, теорія інформації, моделі прийняття рішень і алгоритми машинного навчання – дозволяють кількісно оцінити успішність рекламного впливу та сформувати довіру до поліграфа як інструмента вирішення спорів. Актуальність дослідження підкріплюється зростаючим попитом на поліграф у юридичній, корпоративній та приватній сферах. Здійснено огляд особливостей онлайн- та офлайн-каналів комунікації, їхні переваги, недоліки та синергію, оскільки онлайн-реклама забезпечує ширше охоплення й персоналізацію завдяки аналітичним платформам, тоді як офлайн-комунікація сприяє формуванню іміджу надійності. Наведено приклади цільового контенту для різних сегментів аудиторії. Обґрунтовано доцільність інтеграції математичних моделей у стратегічне планування рекламних кампаній, зокрема через аналіз ROI, сегментацію аудиторії, кореляційний аналіз і використання теорії корисності. Результати дослідження дозволяють сформувати рекомендації для підвищення ефективності рекламного спілкування щодо послуг поліграфа, спираючись на науково обґрунтований підхід.

Ключові слова: реклама, поліграф, ефективність комунікації, математичні методи, статистичний аналіз.

Annotation. The article examines the effectiveness of advertising communication in the context of in the context of promoting polygraph services. The emphasis is placed on the challenges caused by widespread stereotypes about the “lie detector” and the complexity of of technical information that needs to be communicated in an understandable language. Both mathematical methods - in particular, statistical analysis, information theory, decision-making models decision-making models and machine learning algorithms - allow to quantify the success of advertising impact and build trust in the polygraph as a tool for resolving dispute resolution. The relevance of the study is supported by the growing demand for polygraphs in the legal, corporate, and private spheres. The features of online and offline communication channels, their advantages, disadvantages and synergy, as online advertising provides a wider reach and personalization through analytical platforms, while offline communication contributes to the image of reliability. Here are examples of targeted content for for different audience segments. The expediency of integrating mathematical models in the strategic planning of advertising campaigns, in particular through ROI analysis, audience segmentation, correlation analysis, and the use of utility theory. The results of the study allow us to formulate recommendations for improving the effectiveness of advertising communication regarding polygraph services, based on a on a scientifically sound approach.

Keywords: advertising, polygraph, communication effectiveness, mathematical methods, statistical analysis.

References

1. Khlon O. M. Matematychni metody vyznachennia efektyvnosti spilkuvannia z metoiu reklamy vyrishennia sporiv za dopomohoiu polihrafa [Mathematical Methods for Assessing the Effectiveness of Advertising Communication in Promoting Polygraph-Based Dispute Resolution]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2025.03. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/15584-khlon-o-m-matematichni-metodi-viznachennya-

efektivnosti-spilkuvannya-z-metoyu-reklami-virishennya-sporiv-za-dopomogoyu-poligrafa (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

МАСОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ РЕКЛАМНОЇ КАМПАНІЇ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ПРИ ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ: СТАТИСТИКА ТА РЕЗУЛЬТАТИ[1]

Хлонь О. М.

DOI: 10.53672/ej.3.2025.04[1] Check for updates

Анотація. Зростання недовіри в суспільстві, поширення дезінформації та попит на достовірну перевірку відомостей підсилюють інтерес до поліграфа як інструмента вирішення конфліктів у корпоративному середовищі, юридичній практиці й особистих стосунках. Хлонь О. М. констатує, що масові комунікації як механізм формування громадської думки досліджено ґрунтовно, тоді як їх використання для просування поліграфа майже не вивчене: праці з теорії реклами та соціальної реклами поліграфа не стосуються, а дослідження поліграфа (Vrij, Granhag, Porter; National Research Council) оминають рекламний контекст. Мета статті полягає в аналізі ролі масових комунікацій у рекламних кампаніях поліграфа, оцінюванні їхньої ефективності за статистичними даними та визначенні етичних і психологічних аспектів такого просування. Автор поєднує огляд літератури, контент-аналіз рекламних матеріалів, аналіз статистики та порівняння кейсів у різних каналах (телебачення, соціальні мережі, друковані ЗМІ). Кампанії мають подолати стереотип поліграфа як суто кримінально-процесуального засобу сумнівної точності й сформувати образ універсального інструмента врегулювання конфліктів, від бізнесу до сімейних суперечок. Описано канали (телевізійна, соціально-мережева, друкована, зовнішня, банерна й контекстна реклама), чотири стратегії (емоційного впливу, авторитетності, інформативності, візуалізації) та психологічні механізми проекції, регуляції й підсвідомої стимуляції. За даними, на які посилається автор, реклама на YouTube залучає увагу в 83 % випадків проти 45 % для телебачення, LinkedIn забезпечує конверсію 2,4 %, а відеоогляди й відгуки клієнтів підвищують її на 20–30 % порівняно зі статичною рекламою. Точність поліграфа автор, посилаючись на National Research Council (2003), оцінює в 70–90 % залежно від умов тестування та кваліфікації оператора. Окремо проаналізовано етичні ризики: завищені очікування клієнтів, маніпулювання вразливими групами, порушення приватності в особистих конфліктах. Рекомендовано чесно інформувати про обмеження поліграфа, уникати залякування й надмірної драматизації та дотримуватися журналістських і рекламних кодексів. Висновки корисні поліграфологам, суб'єктам судово-експертної діяльності й фахівцям із комунікацій; подальші дослідження автор пов'язує з довгостроковим впливом кампаній на довіру до поліграфа та культурними відмінностями його сприйняття.

Ключові слова: поліграф, масові комунікації, рекламна кампанія, вирішення конфліктів, соціальні мережі, психологічний вплив, ефективність реклами, етика реклами, конфліктологія.

Mass Communication as a Mechanism of Advertising Campaigns Promoting the Use of the Polygraph in Conflict Resolution: Statistics and Results

Khlon O. M.

Abstract. Growing public distrust, the spread of disinformation and the demand for reliable verification of statements have increased interest in the polygraph as a tool for resolving conflicts in business, legal practice and private life. Khlon O. M. observes that mass communication is well studied

as a means of shaping public opinion, whereas its use in promoting the polygraph has received little attention: advertising research does not address the polygraph, and polygraph research (Vrij, Granhag and Porter; the National Research Council) ignores the advertising context. The article aims to analyse the role of mass communication in campaigns that promote the polygraph, to assess their effectiveness on the basis of statistical data and to identify the ethical and psychological issues involved. The author combines a literature review, content analysis of advertising materials, analysis of published statistics and comparison of cases across television, social media and print. Campaigns have to overcome the stereotype of the polygraph as a purely criminal investigation device of doubtful accuracy and present it as a universal conflict-resolution tool. The paper describes the main channels, four strategies (emotional appeal, authority, information and visualisation) and the mechanisms of projection, regulation and subliminal stimulation. Citing industry data, the author reports 83% attention engagement for YouTube advertising against 45% for television, a 2.4% conversion rate on LinkedIn and 20-30% higher conversion for video reviews and client testimonials, while polygraph accuracy is given as 70-90% depending on testing conditions and examiner skill. Ethical risks include inflated client expectations, manipulation of vulnerable groups and intrusion into privacy. The author recommends honest disclosure of the method's limitations and adherence to advertising and journalistic codes, and proposes research on long-term effects on public trust.

Keywords: polygraph, mass communication, advertising campaign, conflict resolution, social media, psychological influence, advertising effectiveness, advertising ethics, conflictology.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.3.2025.04***[1].

Повний текст

Текст статті.

Вступ. Масові комунікації, можуть визначатися, як процес передачі інформації великій та розосередженій аудиторії через канали мас-медіа, такі як телебачення, радіо, преса, Інтернет та соціальні мережі. Вони слугують не лише для інформування, а й для переконання, мотивації та стимулювання певної поведінки. У контексті рекламних кампаній масові комунікації дозволяють створювати імідж продукту чи послуги, формувати довіру до бренду та впливати на рішення споживачів.

Використання поліграфа як інструменту вирішення конфліктів є відносно новою сферою, яка охоплює корпоративні, юридичні та навіть побутові аспекти. Поліграф, відомий як детектор брехні, застосовується для перевірки правдивості свідчень у ситуаціях, де конфлікти виникають через недовіру чи підозри у нечесності. Рекламні кампанії, спрямовані на просування поліграфа, використовують масові комунікації для подолання скептицизму, підвищення обізнаності про технологію та демонстрації її ефективності. В даному дослідженні визначається, як масові комунікації сприяють популяризації поліграфа, аналізуються статистичні дані щодо їхньої ефективності та розглядаються результати таких кампаній.

Актуальність проблематики та аналіз літератури. Використання поліграфа як інструменту вирішення конфліктів набуває дедалі більшої популярності в умовах зростання недовіри в суспільстві, зокрема в корпоративному середовищі, юридичній прак-

тиці та особистих відносинах. Водночас масові комунікації стають ключовим механізмом формування громадської думки та просування нових технологій.

Актуальність теми зумовлена такими факторами, як зокрема зростання попиту на різні інструменти вирішення конфліктів: у сучасному світі, де інформація поширюється швидко, а дезінформація стає проблемою, попит на технології, що забезпечують перевірку правдивості, зростає. Поліграф, попри суперечки щодо його точності, залишається одним із доступних інструментів. Рекламні кампанії, що використовують масові комунікації, здатні не лише інформувати, а й формувати позитивне ставлення до технологій, які сприймаються як контроверсійні. Просування поліграфа через масові комунікації піднімає питання етичності, маніпулятивного впливу та захисту приватності, що робить тему актуальною для досліджень у сфері медіа, психології та соціології.

Огляд наукової літератури. Наукова література, присвячена масовим комунікаціям і їхній ролі в рекламних кампаніях, є досить обширною. Значна кількість досліджень присвячена проблематиці використання поліграфу. Так зокрема науковцями, які всебічно вивчали вказане питання в різних аспектах стали Лященко А., Шабала Г. (2024); Федотова Л. Н. (2002); Геращенко Л. К. (2006); Макаренко, С., Войцеховська, О. (2020) серед зарубіжних дослідників слід загадати Врія А., Гранхага П. А., та Портера С. (2010). Лященко А., та Шабала Г. акцентують на ролі бренда в рекламі. Федотова Л. Н. (2002) досліджує соціологічні аспекти реклами, зокрема її вплив на громадську думку та споживацьку поведінку. Вона акцентує на важливості вибору каналів комунікації для досягнення цільової аудиторії. Геращенко Л. К. (2006), аналізує психологічні механізми впливу реклами, такі як проекція, регуляція та підсвідома стимуляція. Макаренко С. та Войцеховська О. (2020) присвятили свої праці темі дослідження маніпуляцій як важливої умови впливу соціальної реклами на особистість. Врій А., Гранхаг П. А., та Портер С. (2010). аналізують ефективність поліграфа як інструменту виявлення брехні, звертаючи увагу на його обмеження та психологічні аспекти.

Огляд літератури показує, що масові комунікації є добре дослідженою сферою, але їхнє застосування до просування поліграфа залишається недостатньо вивченим. Більшість джерел, таких як Лященко А., Шабала Г. (2024), Федотова Л. Н. (2002) і Геращенко Л. К. (2006), зосереджуються на загальних аспектах реклами, таких як вплив на цінності, психологічні механізми та вибір каналів. Водночас дослідження, присвячені поліграфу (Vrij et al., 2010; National Research Council, 2003), акцентують на його технічних і етичних аспектах, але не розглядають рекламний контекст.

Цей розрив у літературі зайвий раз підкреслює актуальність та необхідність для пізнання обраної теми для наукового огляду та в цілому подальших досліджень, які б поєднували аналіз масових комунікацій і просування поліграфа.

З огляду на це можна сформулювати відповідну мету дослідження. Отже **метою** статті є аналіз ролі масових комунікацій у рекламних кампаніях, спрямованих на просування поліграфа як інструменту вирішення конфліктів, оцінка їхньої ефективності на основі статистичних даних і результатів, а також визначення етичних і психологічних аспектів таких кампаній.

Методологія дослідження включає огляд наукової літератури з питань масових комунікацій, реклами та поліграфа, контент-аналіз рекламних матеріалів, аналіз статис-

тичних даних ефективності рекламних кампаній, а також порівняльний аналіз кейсів успішного просування поліграфа у різних каналах (ТБ, соціальні мережі, друковані ЗМІ).

Завданням дослідження є: визначення основні канали масових комунікацій, що використовуються для просування поліграфа, та оцінити їхню ефективність; аналіз стратегії рекламних кампаній, спрямованих на популяризацію поліграфа, з акцентом на психологічні та етичні аспекти; оцінка статистичних даних; дослідження успішних кейсів рекламних кампаній із просування поліграфа та їхні результати; визначення етичних викликів, пов'язаних із просуванням поліграфа через масові комунікації; формулювання висновків щодо ефективності масових комунікацій у просуванні поліграфа.

Результати дослідження. Масові комунікації характеризуються великою аудиторією, обмеженим зворотним зв'язком і значним впливом на суспільну свідомість. У рекламних кампаніях вони використовуються для досягнення таких цілей, як зокрема: інформування тобто ознайомлення аудиторії з продуктом чи послугою; переконання, в результаті чого формування позитивне ставлення до бренду чи технології; стимуляція дії, що обумовлює спонукання до купівлі, використання чи звернення за послугою.

У контексті просування поліграфа масові комунікації вирішують специфічні завдання. По-перше, вони мають подолати стереотипи, пов'язані з поліграфом, такі як його асоціація виключно з кримінальними розслідуваннями чи низька довіра до точності. По-друге, необхідно сформувати образ поліграфа як універсального інструменту вирішення конфліктів у різних сферах — від бізнесу до сімейних суперечок. Для цього рекламні кампанії використовують різні канали комунікації, включаючи телебачення, соціальні мережі, друковані видання та зовнішню рекламу.

Канали масових комунікацій у просуванні поліграфа можуть класифікуватися на такі види. Телевізійна реклама була і залишається одним із найпотужніших інструментів завдяки широкому охопленню та можливості використання візуальних і звукових ефектів. Так наприклад, рекламні ролики можуть демонструвати реальні кейси, де поліграф допоміг вирішити конфлікт, підкріплюючи це емоційними історіями. Наступними можна виділити соціальні мережі, зокрема платформи, такі як LinkedIn, Facebook, які дозволяють охопити цільову аудиторію з високою точністю. (DataReportal. Digital, 2022). Аналіз статистичних данних свідчить зокрема, що реклама на YouTube має ефективність 83% у залученні уваги порівняно з 45% для телевізійної реклами. Кампанії в соціальних мережах часто використовують відеоогляди, відгуки клієнтів та пости лідерів думок. (Ipsos, 2025).

Не менш важливою залишається друкована реклама та поліграфія. Буклети, листівки та статті в спеціалізованих журналах (наприклад, з психології чи безпеки) допомагають формувати професійний імідж поліграфа. Поліграфічна реклама ефективна в метрополітені та інших місцях із великим потоком людей. Банерна реклама, контекстна реклама в Google і реклама в соціальних мережах забезпечують високу конверсію. Для ряду професійних аудиторій реклама в мережі LinkedIn може набагато ефективнішою за Facebook або в соціальній мережі X.

Незважаючи на популярність, використання послуг із застосуванням поліграфа викликає суперечки через проблеми, пов'язані із точністю та етичністю в ході проведення відповідної роботи. Статистичні данні проведених досліджень у цій сфері показують,

що точність поліграфа може коливатися від 70% до 90% залежно від умов тестування та кваліфікації оператора, що ставить завдання для рекламних кампаній, щодо необхідності переконання потенційних клієнтів у надійності відповідної технології (National Research Council, 2003).

Надаючи коротку характеристику відповідній технології варто зазначити, що поліграф — це перш за все пристрій, що вимірює фізіологічні реакції (дихання, частоту пульсу, тиск, пітливість) для оцінки правдивості відповідей. При вирішенні конфліктів його застосування будується на припущенні, про те, що брехня викликає стресові реакції, які можна виявити. Поліграф використовується в корпоративних розслідуваннях для виявлення крадіжок, шахрайства чи витоку інформації; у юридичній практиці при перевірці свідчень у досудових розслідуваннях; при виникненні особистих конфліктів для вирішення сімейних суперечок чи питань довіри.

Рекламні кампанії, спрямовані на просування поліграфа, використовують ряд стратегій масових комунікацій:

1. Стратегії використання емоційного впливу в яких кампанії мають апелювати до емоцій, показуючи, як поліграф допоміг відновити довіру чи справедливість. Прикладом використання подібних стратегій можуть бути, історії про повернення сімейної гармонії чи виявлення корпоративного шахрайства, що викликають сильний відгук у аудиторії.

2. Стратегії використання авторитетності в рамках якої реклама може включати результати досліджень чи сертифікати, що підтверджують надійність технології. Використання думок експертів, таких як психологи чи фахівці з безпеки, підвищує довіру до поліграфа..

3. Стратегія інформативності, що особливо важливо для аудиторії, яка асоціює поліграф лише з криміналістикою. Кампанії пояснюють, як працює поліграф, розвінчують міфи та підкреслюють його універсальність.

4. Стратегія візуалізації, яка обумовлює використання яскравих образів, таких як сучасне обладнання чи професійні оператори, створює позитивний імідж технології.

Реклама поліграфа часто використовує психологічні механізми впливу, такі як: механізм проекції, коли реклама пропонує аудиторії уявити себе в ситуації, де поліграф вирішує їхні проблеми; механізм регуляції, при якому наявне використання думок відомих осіб чи статистичних даних для переконання аудиторії в надійності технології; підсвідома стимуляція, коли візуальні образи, такі як кольори чи форми, можуть підсвідомо асоціюватися з довірою та безпекою. Ефективність рекламних кампаній, спрямованих на просування поліграфа, можна оцінити за такими ключовими показниками як охоплення, (рейтинг кліків) та конверсія (повернення інвестицій).

Згідно з даними, рекламні кампанії в соціальних мережах можуть охопити до 768,2 млн користувачів на LinkedIn і мають високий коефіцієнт конверсії (2,4%). Кампанії на YouTube показують 83% залучення аудиторії, що значно перевищує традиційні канали. У кампаніях, що просувають професійні послуги (включно з поліграфом), рейтинг кліків у великих містах, таких як Київ, вищий, ніж у регіонах, через більшу конкуренцію та попит. Наприклад, рейтинг кліків для банерної реклами становить 0,5–2%, тоді як для кон-

текстної реклами — до 5%. Дослідження показують, що кампанії, які використовують відеоогляди та відгуки клієнтів, мають конверсію на 20–30% вищу, ніж статична реклама.

Використання поліграфа та його просування через масові комунікації викликає низку етичних питань.

По-перше, реклама може створювати завищені очікування щодо точності поліграфа, що може призвести до розчарування клієнтів.

По-друге, акцент на емоційних аспектах може маніпулювати аудиторією, особливо вразливими групами.

Нарешті, використання поліграфа в особистих конфліктах може порушувати приватність і викликати соціальну напругу. З огляду на це рекламні кампанії повинні: надавати чесну інформацію про обмеження поліграфа; уникати маніпулятивних технік, таких як залякування чи надмірна драматизація; дотримуватися етичних стандартів, визначених журналістськими та рекламними кодексами.

Висновки. Масові комунікації є потужним інструментом для просування поліграфа як засобу вирішення конфліктів. Вони дозволяють охопити широку аудиторію, сформувати позитивний імідж технології та стимулювати попит. Статистичні дані свідчать про високу ефективність таких кампаній, особливо в соціальних мережах і на YouTube, де досягається значне залучення та конверсія. Однак успіх кампаній залежить від правильного вибору стратегій, урахування психологічних аспектів і дотримання етичних стандартів.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз довгострокових ефектів таких кампаній, зокрема їхнього впливу на громадську думку та рівень довіри до поліграфа. Також важливо вивчити, як культурні та регіональні особливості впливають на сприйняття реклами поліграфа в різних країнах.

Список використаної літератури

1. Лященко А., Шабала Г. (2024) Особистий бренд як явище сучасної рекламної та соціальної комунікації. *Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку: матеріали Другої всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених* (Тернопіль, 10 квітня 2024 р.). Тернопіль. С. 222-225

2. Федотова Л. Н. (2002) Социология рекламной деятельности. М.: Наука, 272 с.

3. Геращенко Л. К. (2006) Психология рекламы. М.: Астрель,. 298 с.

4. Макаренко, С., & Войцеховська, О. (2020). Маніпуляції як умова впливу соціальної реклами на особистість студента. Вісник Національного університету оборони України, 54(1), 121–128.

5. Vrij, A., Granhag, P. A., & Porter, S. (2010). Pitfalls and Opportunities in Nonverbal and Verbal Lie Detection. *Psychological Science in the Public Interest*, 11(3), 89–121. Доступ: Sage Journals

6. National Research Council. (2003). *The Polygraph and Lie Detection*. National Academies Press. Доступ: National Academies Press

7. DataReportal. Digital (2022): Global Overview Report. URL: https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report

8. Ipsos. (2025) YouTube Advertising Effectiveness Study. URL: https://www.ipsos.com/en/youtube-advertising-effectiveness

9. Marketing Charts. LinkedIn Marketing Insights (2022). URL: https://www.marketingcharts.com/digital/social-media-123456

10. ShiStrategies. (2025) Канали комунікації, які ми обираємо. URL: https://strategi.com.ua/kanaly-iaki-my-obyraiemo/

Анотація. В дослідженні розглядається актуальність використання поліграфа як інструменту вирішення конфліктів у сучасному суспільстві на тлі зростаючої недовіри, дезінформації та потреби у достовірній перевірці інформації. Основна увага приділяється ролі масових комунікацій у рекламних кампаніях, спрямованих на просування поліграфа, а також їхній ефективності, етичним і психологічним аспектам такого просування.

Ключові слова: масові комунікації, рекламна кампанія, конфліктологія, соціальні мережі, психологічний вплив

Abstract The study examines the relevance of using a polygraph as a tool for conflict resolution in modern society against the backdrop of growing distrust, misinformation and the need for reliable verification of information. The article focuses on the role of mass communications in advertising campaigns aimed at promoting polygraphs, as well as their effectiveness, ethical and psychological aspects of such promotion. The purpose of the study is to analyse the use of mass communications to promote the polygraph, to assess the effectiveness of advertising campaigns based on statistical data, and to study ethical challenges and psychological mechanisms of influence.

Keywords: mass communications, advertising campaign, conflictology, social networks, psychological impact

References

1. Khlon O. M. Masovi komunikatsii yak mekhanizm reklamnoi kampanii vykorystannia polihrafa pry vyrishenni konfliktiv: statystyka ta rezultaty [Mass Communication as a Mechanism of Advertising Campaigns Promoting the Use of the Polygraph in Conflict Resolution: Statistics and Results]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2025.04. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/15585-khlon-o-m-masovi-komunikatsiji-yak-mekhanizm-reklamnoji-kampaniji-vikoristannya-poligrafa-pri-virishenni-konfliktiv-statistika-ta-rezultati (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

ЗАСНОВНИКА НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ "СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА. ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА І СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ" 09 ЧЕРВНЯ 2025 РОКУ ВКЛЮЧЕНО ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТОВЛЮВАЧІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ[1]

Службова інформація. Редакція повідомляє, що 09 червня 2025 року засновника й головного редактора журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці», кандидата психологічних наук, доцента Назарова О. А. включено до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції. Державний комітет телебачення і радіомовлення України видав свідоцтво серії ДК № 8355, у якому дозволеними видами діяльності визначено видавничу діяльність і розповсюдження видавничої продукції. Додано довідку про реєстр як інформаційно-комунікаційну систему обліку суб'єктів видавничої справи та адресу його офіційного сайту.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.06.2025.*

Повний текст

Засновника та головного редактора наукового журналу "Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці" кандидата психологічних наук, доцента Назарова Олега Аатолійовича 09 червня 2025 року включено до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції та видано державне свідоцтво серія ДК № 8355 Державним комітетом телебачення і радіомовлення України з визначенням **дозволених видів видавничої діяльності:**

- видавнича діяльність,

- розповсюдження видавничої продукції.

Для довідки: Державний реєстр видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (**державний реєстр суб'єктів видавничої справи**) це інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації про суб’єктів видавничої справи, що провадять свою діяльність на території України.

Офіційний інтернет-сайт Державного реєстра суб'єктів видавничої справи. - URL: https://publisher.mcsc.gov.ua

References

1. Zasnovnyka naukovoho zhurnalu "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" 09 chervnia 2025 roku vkliucheno do Derzhavnoho reiestru vydavtsiv, vyhotovliuvachiv i rozpovsiudzhuvachiv vydavnychoi produktsii [On 9 June 2025, the Founder of the Scientific Journal "Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice" Was Entered into the State Register of Publishers, Manufacturers and Distributors of Publishing Products]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). URL: https://expertize-journal.org.ua/naukovi-zhurnalisti-vidannya/15587-zas-

novnika-ta-golovnogo-redaktora-naukovogo-zhurnalu-sudovo-psikhologichna-ekspertiza-za-stosuvannya-poligrafa-i-spetsialnikh-znan-v-yuridichnij-praktitsi-09-chervnya-2025-roku-vklyucheno-do-derzhavnogo-reestru-vidavtsiv-vigotovlyuvachiv-i-rozpovsyudzhuvachiv-vidavnichoji-produktsiji (onovlena versiia vid 11.06.2025). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

СОЦІАЛЬНА РОЛЬ СУДУ. ПРАЦІВНИКИ ПОЛТАВСЬКОГО ОКРУЖНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ПРОВЕЛИ БЛАГОДІЙНИЙ ЗАХІД ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗАКЛАДІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ[1]

Полтавський окружний адміністративний суд

Анотація. Інформаційне повідомлення Полтавського окружного адміністративного суду, поширене через портал «Судова влада України», про благодійну акцію суддів і працівників апарату суду. 1 червня 2025 року судді відвідали Комунальний заклад «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей» Полтавської обласної ради в м. Гадяч. Захід ініціював суддівський корпус, до нього долучилися працівники апарату; на зібрані колективом кошти вихованцям закладу придбали велосипеди, канцелярське приладдя, інші потрібні речі й солодощі. Суд подякував адміністрації закладу за теплий прийом і відкритість до співпраці. У журналі повідомлення вміщено під рубрикою про соціальну роль суду.

Ключові слова: соціальна роль суду, благодійний захід, Полтавський окружний адміністративний суд, соціально-психологічна реабілітація дітей, Гадяч.

Першоджерело: *Полтавський окружний адміністративний суд. Працівники Полтавського окружного адміністративного суду провели благодійний захід для дітей, які перебувають у закладі соціально-психологічної реабілітації. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 04.06.2025.*

Повний текст

1 червня 2025 року судді Полтавського окружного адміністративного суду відвідали Комунальний заклад «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей» Полтавської обласної ради, що розташований у місті Гадяч Полтавської області.

Захід було ініційовано суддівським корпусом, а до доброї справи із великою охотою долучилися всі працівники апарату суду. На зібрані колективом Полтавського окружного адміністративного суду кошти для вихованців закладу придбали необхідні речі — велосипеди, канцелярське та інше приладдя, смаколики.

Вдячні адміністрації закладу за теплий прийом, відкритість до співпраці та надану можливість подарувати дітям трохи турботи й радості.

Полтавський окружний адміністративний суд

За інформацією Судова влада України

References

1. Poltavskyi okruzhnyi administratyvnyi sud. Sotsialna rol sudu. Pratsivnyky Poltavskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu provely blahodiinyi zakhid dlia ditei, yaki perebuvaiut u zakladi sotsialno-psykholohichnoi reabilitatsii [The Social Role of the Court. Staff of the Poltava District Administrative Court Held a Charity Event for Children in a Social and Psy-

chological Rehabilitation Institution] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/15528-socialna-rol-sudu-pracivniki-poltavskogo-okruzhnogo-administrativnogo-sudu-proveli-blagodijnij-zahid-dlya-ditej-yaki-perebuvayut-u-zakladi-socialno-psihologichnoyi-reabilitaciyi (onovlena versiia vid 04.06.2025). [in Ukrainian].

1.3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА В ПРОЦЕСІ МЕДІАЦІЇ (ПЕРЕМОВИН): ДИСКУСІЙНА ТОЧКА ЗОРУ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.1.2025.05[1] Check for updates

Анотація. Дискусійна стаття Назарова О. А. порушує питання, чи доречний поліграф у медіації та перемовинах, тобто в процедурах, що спираються на добровільність, співпрацю і довіру сторін. Автор виходить із того, що використання поліграфа в медіації породжує низку етичних проблем. Примусова перевірка може порушити права і свободи учасників, передусім право на приватність, а сама поява поліграфа здатна створити атмосферу недовіри й напруженості, що суперечить засадам медіації. Звідси перша вимога: якщо сторони все ж вирішать застосувати поліграф, участь у перевірці має бути винятково добровільною, а кожен учасник повинен мати змогу відмовитися від неї без негативних наслідків для себе. Нормативною основою міркувань слугують Конституція України та Закон України «Про медіацію». Етичні питання, технічні обмеження методу і його психологічний вплив на учасників, на думку автора, роблять поліграф менш привабливим для медіатора інструментом, ніж засоби психологічної взаємодії. Як альтернативу запропоновано психологічні методи, що допомагають оцінити достовірність повідомлюваної інформації та підвищити рівень довіри між сторонами: активне слухання, емпатію, відкриті запитання та рефлексію. Ці техніки створюють атмосферу співпраці, знижують напруженість і сприяють етичному врегулюванню конфлікту. Окремо автор наголошує на «екологічності» процесу, адже медіація є альтернативою суду, з яким пов'язано багато негативу. Тому медіатор має формувати довіру від самого початку процедури: встановлювати чіткі правила й принципи, забезпечувати відкриту комунікацію, підтримувати учасників. У висновках визнано, що поліграф може мати певні переваги, зокрема для підвищення довіри та виявлення неправди, однак його обмеження й можливі негативні наслідки ставлять під сумнів доцільність такого застосування, тож питання лишається складним і відкритим для фахової дискусії. Стаття адресована медіаторам, поліграфологам, юристам і психологам, які працюють у сфері альтернативного врегулювання спорів, і допомагає зважити аргументи «за» і «проти», перш ніж пропонувати сторонам перевірку на поліграфі.

Ключові слова: поліграф, медіація, перемовини, етика медіації, добровільність, право на приватність, довіра між сторонами, активне слухання, психологічні методи, альтернативне врегулювання спорів.

Problematic Aspects of Using the Polygraph in Mediation (Negotiations): A Discussion Point of View

Nazarov O. A.

Abstract. Mediation rests on voluntariness, cooperation and trust between the parties, which raises the question of whether polygraph testing has any place in it. In this discussion paper, Nazarov O. A. examines the ethical, technical and psychological problems of using the polygraph in mediation and negotiations, with reference to the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine on Mediation.

The author argues that compulsory polygraph testing may violate participants' rights and freedoms, in particular the right to privacy, and that the very presence of the device can create an atmosphere of distrust and tension that contradicts the principles of mediation. If the parties nevertheless decide to use the polygraph, participation must be strictly voluntary, and each participant must be able to refuse without adverse consequences. Ethical issues, technical limitations and the psychological impact on participants make the polygraph a less attractive tool for the mediator than psychological methods. As an alternative, the paper proposes techniques that help assess the reliability of information and build trust between the parties: active listening, empathy, open questions and reflection. These techniques foster cooperation, reduce tension and support an ethical resolution of the conflict. The author stresses that mediation should be conducted in an ecological manner, since it is an alternative to court proceedings, and that the mediator should build trust from the outset by setting clear rules and principles, maintaining open communication and supporting the participants. The paper concludes that, although the polygraph may offer certain advantages, such as increasing trust and detecting deception, its limitations and potential negative consequences cast doubt on its use in mediation, which remains a complex and debatable issue for mediators, polygraph examiners, lawyers and psychologists.

Keywords: polygraph, mediation, negotiations, mediation ethics, voluntariness, right to privacy, trust between parties, active listening, psychological techniques, alternative dispute resolution.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.1.2025.05***[1].

Повний текст

Текст статті.

Актуальність. Використання поліграфа у медіації піднімає багато етичних питань. Примусова перевірка на поліграфі може порушувати права і свободи учасників, зокрема їх право на приватність. Крім того, застосування поліграфа може створити атмосферу недовіри і напруженості, що суперечить принципам добровільності та співпраці, на яких базується медіація. Якщо поліграф все ж вирішено використовувати в медіації, важливо, щоб його застосування було добровільним. Учасники повинні мати право відмовитися від проходження поліграфа без негативних наслідків для них. Це допоможе зберегти принципи добровільності і співпраці в медіації.

Результати дослідження. Етичні питання, технічні обмеження і психологічний вплив на учасників роблять поліграф менш привабливим інструментом у медіації. Замість використання поліграфа, медіатор може застосовувати психологічні методи для виявлення достовірності інформації і підвищення рівня довіри між сторонами і етичного процесу вирішення конфліктів. Це можуть бути техніки активного слухання, емпатії, відкритих питань і рефлексії. Психологічні методи допомагають створити атмосферу довіри і співпраці, що сприяє успішному вирішенню конфлікту. Важливо, щоб процес медіації проходив екологічно. Це важливо, адже це альтернатива суду, де існує багато негативу. Медіатор повинен працювати над формуванням довіри між учасниками медіації з самого початку процесу. Це може включати встановлення чітких правил і принципів, відкриту комунікацію і підтримку учасників. Формування довіри допомагає зменшити напруженість і створює сприятливі умови для вирішення конфлікту.

Висновки. Застосування поліграфа в медіації є складним і дискусійним питанням. Хоча поліграф може мати певні переваги, такі як підвищення довіри і виявлення брехні, його обмеження і потенційні негативні наслідки ставлять під сумнів доцільність його використання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України.

2. Закон України "Про медіацію"

Abstract. The study examines the relevance of using a polygraph in the mediation process. The emphasis is placed on the use of psychological methods to identify the reliability of information and increase the level of trust between the parties and the ethics of the conflict resolution process, namely: active listening, empathy, open questions and reflection techniques. The author concludes that the use of a polygraph in mediation is a complex and controversial issue.

Key words: polygraph, mediation, psychological methods of increasing trust, ethics, conflictology, parties to mediation.

References

1. Nazarov O. A. Problemni aspekty zastosuvannia polihrafa v protsesi mediatsii (peremovyn): dyskusiina tochka zoru [Problematic Aspects of Using the Polygraph in Mediation (Negotiations): A Discussion Point of View]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2025.05. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/15586-nazarov-o-a-problemni-aspekti-zastosuvannya-poligrafa-v-protsesi-mediatsiji-peremovin-diskusijna-tochka-zoru (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

ПСИХОЛОГІЧНА ГНУЧКІСТЬ ЛЮДИНИ В ЕПОХУ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛІГРАФА)[1]

Сорочинський О. В., Ворон Д. Л.

DOI: 10.53672/ej.1.2025.04[1] Check for updates

Анотація. Сорочинський О. В. і Ворон Д. Л. розглядають психологічну гнучкість як механізм адаптації людини до автоматизації праці та впровадження штучного інтелекту, що, за прогнозом McKinsey (2023), до 2025 року можуть охопити до 30 % робочих активностей і вже спричиняють стрес, страх невизначеності та когнітивне перевантаження. Жанр праці автори визначають як есе, що узагальнює міждисциплінарні джерела, приклади з практики й кризові аналогії. Гнучкість описано через когнітивну адаптивність, емоційну стійкість, поведінкову відкритість і ціннісно орієнтовану дію з опорою на модель терапії прийняття та відповідальності (Hayes et al., 2006) і концепцію двох систем мислення (Kahneman, 2011). Автори обстоюють доповнення опитувальників психофізіологічними методами, передусім реєстрацією електродермальної активності як об'єктивного індикатора реакції на стрес. Емпіричним підґрунтям слугують наведене з посиланням на Д. Здебського (2023) опитування 350 працівників виробництва, IT та охорони здоров'я за шкалою AAQ-II з моніторингом електрошкірної активності, у якому вищий рівень гнучкості корелював із нижчою тривожністю, а також дані про траєкторії реагування на лиха (Bonanno et al., 2024). Війну й пандемію COVID-19 запропоновано розглядати як евристичну модель адаптації до технологічних змін. Модель розвитку гнучкості охоплює індивідуальний рівень (саморегуляція, безперервне навчання, SMART-цілі) та організаційний (етичне впровадження ШІ, тренінгові програми, культура зворотного зв'язку) і проілюстрована кейсами Google, IBM та компанії «Поліграф-Україна», яка застосовувала EDA-моніторинг у тренінгах зі стрес-менеджменту для операторів колл-центру. У дискусійній частині розглянуто обмеження: цифрову нерівність, гендерні бар'єри, відмінності між колективістськими та індивідуалістичними культурами. Спираючись на Кодекс етики Американської асоціації поліграфологів (APA, 2015), автори формулюють вимоги до психофізіологічного моніторингу працівників: добровільність, поінформованість, конфіденційність і захист даних за стандартами на зразок GDPR, недопущення дискримінації чи примусу. Окреслено п'ять напрямів подальших досліджень, зокрема нейропсихологічні маркери гнучкості та етичні стандарти впровадження ШІ. Праця становить інтерес для поліграфологів, організаційних психологів і фахівців з управління персоналом.

Ключові слова: психологічна гнучкість, штучний інтелект, автоматизація праці, адаптація, поліграф, електродермальна активність, психофізіологічні методи, стресостійкість, терапія прийняття та відповідальності, етика психофізіологічного моніторингу.

Human Psychological Flexibility in the Era of Artificial Intelligence and Technological Transformation (the Case of the Polygraph)

Sorochynskyi O. V., Voron D. L.

Abstract. Automation and the spread of artificial intelligence are reshaping work and expose employees to stress, fear of uncertainty and cognitive overload; according to the McKinsey forecast cited by the authors, up to 30% of work activities could be automated by 2025. Sorochynskyi O. V. and Voron D. L. present an essay that treats psychological flexibility as the main mechanism of adaptation

to this technological transformation, drawing on interdisciplinary literature, practical examples and analogies with crises. Flexibility is described through cognitive adaptability, emotional resilience, behavioural openness and value-based action, building on acceptance and commitment therapy (Hayes et al., 2006) and Kahneman's dual-system model of thinking. The authors argue that self-report measures should be complemented by psychophysiological methods, especially electrodermal activity recording, as an objective indicator of stress responses. As empirical support they cite a 2022 survey of 350 employees in manufacturing, IT and healthcare using the AAQ-II scale and electrodermal monitoring, reported by Zdebskyi (2023), in which higher flexibility was associated with lower anxiety, together with research on resilience trajectories after disasters. A two-level model is proposed: individual (self-regulation, continuous learning, SMART goals) and organisational (ethical AI implementation, training programmes, a culture of feedback), illustrated by cases from Google, IBM and the Ukrainian company Polygraph-Ukraine, which used electrodermal monitoring in stress-management training for call-centre operators. The discussion addresses digital inequality, gender barriers and cultural differences. Referring to the 2015 Code of Ethics of the American Polygraph Association, the authors call for voluntary participation, informed consent, confidentiality and data protection in psychophysiological monitoring of employees, and outline five directions for further research.

Keywords: psychological flexibility, artificial intelligence, automation of work, adaptation, polygraph, electrodermal activity, psychophysiological methods, stress resilience, acceptance and commitment therapy, research ethics.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 23.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.1.2025.04***[1].

Повний текст

Текст статті.

Автоматизація праці стала однією з ключових трансформацій сучасного суспільства, що суттєво змінює ландшафт професійної діяльності. Згідно з McKinsey & Company (2023), до 2025 року 30% робочих активностей можуть бути автоматизовані за допомогою штучного інтелекту, від логістики до медицини.Це обіцяє економічне зростання, але водночас, цей процес кидає виклик людській психіці, зокрема підвищеним рівнем стресу, невизначеністю та когнітивним перевантаженням. Наприклад, роботи вже заміняють складальників на заводах Amazon, алгоритми діагностують хвороби в операційних, а чат-боти витісняють операторів колл-центрів. Це не лише про втрату робочих місць, але й про ідентичність та сенс, який люди століттями знаходили у своїй праці.

У відповідь на ці виклики зростає увага до концепції психологічної гнучкості — здатності поєднувати когнітивну адаптивність із емоційною стійкістю та поведінковою відкритістю, зберігаючи вірність своїм цінностям. Вона стає ключовим механізмом адаптації в умовах технологічної трансформації.

Мета цього есе — дослідити й узагальнити ідеї щодо ролі психологічної гнучкості в умовах технологічної трансформації, спираючись на міждисциплінарні джерела, приклади з практики та кризові аналогії.

Теоретичні основи: Визначення психологічної гнучкості. Психологічна гнучкість — це здатність адаптуватися до змін, зберігаючи емоційні та поведінкові ресурси для адаптації. збереження особистих цінностей та поєднує в собі чотири рівні.

- Когнітивна адаптивність: Здатність переосмислювати інформацію та вирішувати проблеми у мінливих контекстах (Kahneman, 2011).
- Емоційна стійкість: Прийняття складних емоцій із подальшою регуляцією рівня стресу (Hayes et al., 2006).
- Поведінкова відкритість: Готовність до експериментів (Bond et al., 2011).
- Ціннісно-орієнтована дія: Дії, спрямовані на реалізацію особистих цінностей навіть за умов невизначеності (Holmes et al., 2021).

Наприклад, лікар, який використовує ШІ для діагностики, має не лише освоїти новий інструмент, а й переглянути свою роль: з "діагноста" на "координатора лікування".

У сучасному світі, де автоматизація змінює робоче середовище, психологічна гнучкість набуває особливого значення. Окрім традиційних методів оцінки, таких як опитування, дедалі більшої ваги набувають психофізіологічні підходи, які дозволяють об’єктивно вимірювати реакції людини на стрес і технологічні виклики.

Концепція та її корені. Модель прийняття та відповідальності (ACT) описує шість ключових психологічних процесів: усвідомленість, когнітивне роз’єднання, прийняття, self-as-context, ціннісно-орієнтована поведінка та відданість діям (Hayes et al., 2006). Вона розглядає психологічну гнучкість як здатність бути присутнім у моменті, приймати складні емоції та діяти згідно з власними цінностями, незважаючи на внутрішні бар’єри.

Окремо, Канеман (2011) у своїй моделі двох систем мислення розрізняє System 1 — швидке, автоматичне мислення, та System 2 — повільне, аналітичне. Хоч ці підходи походять із різних напрямів психології, обидва підкреслюють важливість усвідомлення у прийнятті рішень та адаптивній поведінці. У цьому сенсі ACT можна розглядати як практичну основу для розвитку навичок, що сприяють переходу від імпульсивних реакцій до свідомо обраних дій.

Зв’язок із автоматизацією. У контексті технологічних змін психологічна гнучкість виступає захисним фактором, який знижує рівень стресу та сприяє ефективному переходу від традиційних до автоматизованих операцій. Це не ефемерна ідея чи модний термін, а міцний каркас, що поєднує когнітивну спритність і емоційну витривалість. Як зазначають Weiner і Otto у "Handbook of Forensic Psychology" (2013), вона є стрижнем стресостійкості — здатності витримувати удари долі, не розсипаючись на шматки. Її складові — стресостійкість, мотивація та здатність до навчання — формують адаптивність у мінливому світі, де правила гри змінюються щодня. Працівники з високою гнучкістю демонструють кращі показники освоєння нових інструментів ШІ та швидше відновлюють продуктивність після технологічних змін (Johansson & Ayas, 2023; Li et al., 2023). Вона дозволяє людям не лише вистояти перед технологічними викликами, але й розквітнути в нових умовах. Наприклад, дослідження Brynjolfsson & McAfee (2014) показує, що працівники, які швидко адаптуються до нових технологій, мають вищі шанси на успіх.Чому це важливо? Бо ШІ не лише автоматизує завдання — він переписує правила взаємодії людини з роботою.

Гнучкість, як показано у роботі Канемана (2011), підкріплена психофізіологічними методами, є ключовим механізмом адаптації, який дозволяє людям швидко реагувати на зміни, зберігаючи при цьому здатність до стратегічного мислення. Але що додає Здебський (2023)? Він вводить психофізіологічний вимір: електрошкірна активність, що реагує на стрес у 97,5% випадків, стає маркером гнучкості.

Автоматизація як каталізатор психологічної адаптації. Автоматизація виступає не лише технологічною інновацією, але й потужним стресогенним фактором, про зміну способу мислення, який змушує працівників перебудовувати когнітивні та емоційні стратегії. Вона створює парадокс: чим більше ми покладаємося на технології, тим більше потребуємо "людського" — креативності, емпатії, етики.

Технологічний ландшафт 2025 року. Згідно з прогнозами McKinsey (2023), до 30% завдань у межах існуючих професій можуть бути автоматизовані вже у найближчі роки. Найбільших змін зазнають сфери логістики, медицини, освіти, виробництва та обслуговування. Ці процеси несуть не лише економічні наслідки — вони впливають на структуру робочих відносин, вимоги до навичок і психологічне благополуччя працівників. Наприклад:

- Медицина: використання алгоритмів для діагностики сприяє зниженню кількості помилок, але потребує нових компетенцій від персоналу.
- Освіта: AI-асистенти персоналізують процес навчання, однак викладачам доводиться адаптувати педагогічні стратегії.
- Бізнес: автоматизація постачань підвищує ефективність, але зменшує роль неформального спілкування — важливого для адаптації новачків.

Ці зрушення відображають ширші зміни в соціальній динаміці праці, які супроводжуються викликами: стресом, демотивацією та когнітивним перевантаженням.

Психологічні виклики. Автоматизація приносить стрес і тривогу. Опитування PwC (2018) показало, що 43% працівників бояться втратити роботу через ШІ. Дослідження Carvalho et al. (2020) підкреслює, що подібні виклики можуть стати каталізатором адаптації, як це було під час пандемії COVID-19. Здебський (2023) додає паралель: у воєнний час люди адаптуються під тиском, як пружина, що розправляється, коли її стискають. Схожість із автоматизацією вражає — і там, і тут невизначеність стає випробуванням.

Таблиця 1. Психологічні виклики автоматизації

Виклик	Опис	Джерело
Стрес і невизначеність	Тривожність через можливість втрати контролю над робочими процесами	PwC (2018, p. 23), Carvalho et al. (2020)
Демотивація	Відчуття нерелевантності навичок та зниження залученості	Johansson & Ayas (2023)
Когнітивне перевантаження	Перевищення інформаційного навантаження під час адаптації до нових інструментів	Li et al. (2023)

Працівники з високим рівнем психологічної гнучкості демонструють на 25% ефективніший перехід до нових цифрових процесів порівняно з тими, хто не має відповідних навичок.

Емпіричні дані: Уроки з кризових контекстів. Хоча автоматизація та кризи (наприклад, військові конфлікти чи пандемії) відрізняються за природою, обидва явища вимагають перебудови стратегій мислення та поведінки у відповідь на високий рівень невизначеності. У кризах це часто стосується фізичної загрози, тоді як у випадку автоматизації — психологічної дезорієнтації, втрати соціальних структур і ролей. Дослідження Здебського (2023), проведене в умовах військового конфлікту, показало, що здатність знаходити новий сенс у змінених обставинах (наприклад, через допомогу іншим) асоціювалася зі швидшою адаптацією. Зокрема, у 2022 році було проведене опитування 350 працівників із трьох галузей (виробництво, IT, охорона здоров'я) з використанням шкали AAQ-II для вимірювання психологічної гнучкості, а також моніторингу електрошкірної активності як фізіологічного індикатора стресу. Результати вказували на стабільну кореляцію між високим рівнем гнучкості та зниженими показниками тривожності. Хоча ці результати не можна напряму екстраполювати на автоматизацію, вони дозволяють окреслити загальні механізми адаптивної поведінки, зокрема:

- мобілізація внутрішніх ресурсів у відповідь на стрес;
- пошук особистого сенсу;
- роль соціальної підтримки;
- стратегії подолання на рівні індивіда.

У цьому розділі не порівнюються швидкості адаптації у відсотках, а окреслюються паралелі в принципах подолання стресових змін. Це дозволяє розглядати кризові моделі як евристичну основу для розуміння психологічної адаптації до поступових, але масштабних змін, викликаних автоматизацією. Психофізіологічні методи, зокрема аналіз електродермальної активності (EDA), довели свою здатність виявляти адаптивні реакції на стрес. Дослідження показують, що психофізіологічні методи, такі як аналіз електрошкірної активності можуть слугувати індикаторами адаптаційних здібностей. Наприклад, дослідження "Pre-pandemic electrodermal activity predicts current COVID-related fear" (N=

150; 60% жінок) демонструє, що показники EDA, виміряні до пандемії, на 30% корелюють із рівнем тривоги під час карантину. Meta-аналіз Bonanno et al. (2024) підтвердив, що близько 65% учасників кризових досліджень демонструють стійкість із помірними змінами фізіологічних маркерів (EDA, ЧСС). Наприклад, працівники, які демонструють стабільні фізіологічні показники під час стресових тестів, на 30% частіше успішно проходять перепідготовку (Здебський, 2023). У цьому контексті компанії, такі як "Поліграф-Україна", що спеціалізуються на психофізіологічних методиках, розповідали, як ці інструменти можуть застосовуватися для глибшого розуміння адаптаційних процесів у професійному середовищі епохи автоматизації. Такі методики дозволяють не лише оцінити поточний стан, а й прогнозувати здатність людини адаптуватися до змін.

Кризи як модель адаптації. Психологічний тиск у кризах загострює адаптивність. Кризи, подібно до технологічних збурень, вимагають швидкої перебудови стратегій. Дані у Carvalho et al. (2020) щодо психологічної адаптації під час пандемії COVID-19 показують, що більшість учасників знаходили нові ресурси підтримки та адаптувалися на швидше порівняно з контрольною групою. Аналогічно, Bonanno et al. (2024) виявили чотири шляхи реакції на лиха: резильєнтний, відкладений стрес, хронічна дисфункція та відновлення; резильєнтний шлях спостерігається у 60% випадків

Паралелі між кризами та автоматизацією:

- Стрес як каталізатор: небезпека в кризах і невизначеність в автоматизації.
- Фізіологічні маркери: електрошкірна активність як відображення реакції працівників так й EDA та ЧСС як індикатори адаптаційних здібностей.
- Соціальна підтримка: роль міжособистісних зв'язків у стресових ситуаціях.
- Мета як рушійна сила: виживання під час кризи vs. збереження працевлаштування.

Перенесення уроків. Уроки криз показують, що комплексні програми тренінгів зі стрес-менеджменту та симуляційні вправи (наприклад, VR-тренінги для поліції з використанням EDA-моніторингу) значно підвищують психологічну гнучкість. Запровадження подібних заходів у виробничих підприємствах та IT-компаніях може сприяти швидшій адаптації працівників до автоматизованих процесів. Стрес — не ворог, а союзник, якщо його приборкати. Уроки криз показують що гнучкість — це не вроджена риса, а навичка, що відточується під тиском зовнішніх факторів. Модель розвитку гнучкості на робочому місці. Гнучкість на роботі — це стратегічна здатність адаптуватися до нових умов. Згідно з дослідженням World Economic Forum (2020), ключовим елементом адаптації є комбінація технічних навичок і емоційного інтелекту, що дозволяє працівникам ефективно взаємодіяти з технологіями.

1. Індивідуальний рівень. На рівні людини гнучкість включає саморегуляцію, навчання та цілепокладання. Наприклад, техніки медитації та дихальних вправ допомагають зменшити стрес (Здебський, 2023)

- Саморегуляція: Техніки mindfulness та дихальні вправи знижують рівень тривожності на 40% (Hayes et al., 2006).
- Безперервне навчання: Мікрокурси на платформах типу Coursera підвищують засвоєння навичок на 30%.(Johansson & Ayas, 2023)

- SMART-цілі: SMART-метод дозволяє розбити складні завдання на етапи та підвищує мотивацію та відданість (Locke & Latham, 2021).

2. Організаційний рівень. На рівні організацій гнучкість вимагає етичного впровадження ШІ, тренінгів та підтримки працівників. Наприклад, компанія Google використовує програми навчання, щоб підвищити адаптивність своїх співробітників. Практичні кроки? Симуляції роботи з ШІ, регулярні сесії зворотного зв'язку, програми менторства. Це не розкіш, а необхідність!Організаційна підтримка формує сприятливе середовище для розвитку гнучкості:

- Етичне впровадження ШІ: оцінка впливу технологій на працівників відповідно до Кодексу APA (2015).
- Тренінгові програми: Google готує співробітників до роботи з новими цифровими інструментами через модульні навчальні сесії (Schmidt & Rosenberg, 2022).
- Культура гнучкості: регулярні зустрічі, зворотний зв'язок та підтримка колег сприяють колективній адаптивності (Weiner & Otto, 2013).

Таблиця 2. Стратегії розвитку психологічної гнучкості

Рівень	Стратегія	Приклад	Джерело
Індивідуальний	Саморегуляція	Mindfulness, дихальні вправи	Hayes et al. (2006)
Індивідуальний	Навчання	Мікрокурси на Coursera/LinkedIn Learning	Johansson & Ayas (2023)
Індивідуальний	Цілепокладання	SMART-цілі	Locke & Latham (2021)

Організаційний	Етичне впровадження ШІ	Оцінка ризиків та впливу	APA Code of Ethics (2015)
Організаційний	Тренінги	Google gTech Learning	Schmidt & Rosenberg (2022)
Організаційний	Культура гнучкості	Регулярні колективні зустрічі	Weiner & Otto (2013)

3. Реалізація моделі: практичні кейс-стаді. Для демонстрації практичної ефективності описаної моделі наведено три кейс-стаді провідних організацій, які інтегрували стратегії розвитку гнучкості на різних рівнях управління персоналом. Ці приклади ілюструють, як комбінування індивідуальних практик та системних ініціатив сприяє підвищенню адаптивності й збереженню продуктивності в умовах технологічних змін:

- Google впровадила програму гібридного навчання gTech Learning, що дозволяє співробітникам опановувати нові інструменти ШІ через інтерактивні симуляції та менторські сесії (Schmidt & Rosenberg, 2022).
- IBM New Collar: ініціатива спрямована на перенавчання співробітників без традиційної вищої освіти для роботи з хмарними та аналітичними технологіями, що забезпечило зростання адаптивності персоналу на 20% у 2023 році (McKinsey & Company, 2023, p. 78).
- Поліграф-Україна: використання EDA-моніторингу під час тренінгів із стрес-менеджменту зумовило підвищення гнучкості на 15% серед операторів колл-центру (внутрішні дані компанії, 2024).

Ця модель — не теорія на папері. Вона оживає в реальних офісах, де працівники вчаться дихати глибше, а компанії будують мости до ШІ. Реалізація моделі вимагає постійних зусиль, як і будь-який процес навчання чи організаційних змін.

Дискусія: Можливості та обмеження. Психологічна гнучкість є потужним механізмом адаптації до технологічних змін, проте її ефективність залежить від низки факторів, включаючи соціокультурні, гендерні та економічні аспекти. Системний аналіз досліджень 2021-2024 років дозволяє виокремити як потенційні можливості, так і суттєві обмеження застосування концепції гнучкості в контексті автоматизації.

Гнучкість — це не універсальний інструмент. Її ефективність залежить від контексту:

- Можливості: Компанії з високою гнучкістю на 60% частіше виживають у кризах (WEF, 2020).
- Обмеження: Соціальна нерівність обмежує доступ до ресурсів для навчання.
- Етика: Автоматизація може посилювати нерівність, якщо не контролюється (Кодекс APA, 2015).

Наприклад, не всі люди можуть швидко адаптуватися до змін через відсутність ресурсів чи мотивації. Етика ж додає смаку: чи не станемо ми маріонетками ШІ, якщо забудемо, що значить бути людиною?

У цьому розділі проаналізовано потенціал і межі застосування гнучкості, з урахуванням соціокультурних, гендерних та етичних аспектів, а також порівняно класичні й сучасні емпіричні дані.

1. Можливості психологічної гнучкості. Гнучкість дозволяє людям залишатися релевантними в умовах автоматизації. Наприклад, дослідження World Economic Forum (2020) показує, що комбінація технічних навичок і емоційного інтелекту є ключовою для успіху та демонструють, що організації з високим рівнем психологічної гнучкості персоналу демонструють на 60% вищу здатність адаптуватися до технологічних змін. Систематичний огляд досліджень (Thompson et al., 2022. Chen & Wang, 2023) підтверджує, що високий рівень психологічної гнучкості асоціюється з підвищеною продуктивністю, стресостійкістю та швидшою адаптацією до нових технологічних процесів. Згідно з дослідженням Johansson і Ayas (2023), прогнозується, що на кожен втрачений через автоматизацію робочий процес з'являтиметься 1.5 нових робочих можливостей, доступних для працівників із розвиненою гнучкістю.

2. Обмеження. Дослідження вказують на ризик поглиблення цифрової нерівності. Доступ до ресурсів розвитку гнучкості (освіта, тренінги, технології) значно відрізняється залежно від соціоекономічного статусу: працівники з нижчим рівнем доходу мають на 65% менше можливостей здобути навички, необхідні для адаптації до автоматизованих систем.

3. Соціокультурні та гендерні фактори. Гендерні дослідження виявляють додаткові бар'єри для жінок (Аналіз Bosley et al. 2022) на вибірці з 15 країн показав, що жінки на 27% частіше ніж чоловіки втрачають роботу через автоматизацію, при цьому маючи на 33% менший доступ до програм перекваліфікації. Rivera і Tilcsik документують гендерно зумовлені відмінності у практиках найму в технологічному секторі, що додатково ускладнює адаптацію. Гендерний аналіз Zheng et al. (2022) виявив, що жінки частіше стикаються з додатковими бар’єрами при адаптації до цифрових змін через нерівний доступ до навчальних ресурсів і стереотипи щодо технічних професій. Водночас, програми менторства та інклюзивного навчання сприяють вирівнюванню цих відмінностей. Дослідження Li et al. (2023) показало, що працівники з різних культурних середовищ по-різному реагують на впровадження ШІ: у країнах із високим рівнем колективізму соціальна підтримка значно посилює ефект гнучкості, тоді як в індивідуалістичних культурах вирішаль-

ну роль відіграє особиста мотивація. Виявляють, що моделі психологічної гнучкості, розроблені в західному контексті, не завжди застосовні в колективістських суспільствах, де індивідуальна адаптація часто поступається груповим стратегіям пристосування. На вибірці з шести країн (N = 3,482) було встановлено, що варіативність культурних факторів пояснює до 37% дисперсії у показниках ефективності адаптаційних стратегій.

Етичні межі та практичні рекомендації. Етика — це не додаток, а основа. Автоматизація не повинна стати цифровими кайданами, що тиснуть на людяність але, попри численні переваги, психологічна гнучкість не є універсальним рішенням. Дослідження Harris et al. (2023) підкреслює, що 78% респондентів вважають непрозоре впровадження ШІ неетичним, а 65% висловлюють занепокоєння щодо конфіденційності даних, що використовуються для навчання алгоритмів.Кодекс APA (2015) закликає до прозорості, справедливості та захисту прав працівників. Впровадження ШІ без належної оцінки впливу може посилювати соціальну нерівність, маргіналізувати окремі групи та створювати ризики для психічного здоров'я. Особливу увагу слід приділяти етичному моніторингу використання психофізіологічних методів (наприклад, EDA-моніторинг), щоб уникнути зловживань і дискримінації. Необхідно забезпечити конфіденційність та безпеку даних, отриманих у процесі оцінки та моніторингу гнучкості. Учасники повинні бути проінформовані про мету збору даних, способи їх використання та захисту. Організації мають розробити чіткі політики та протоколи щодо доступу до даних та їх зберігання відповідно до міжнародних стандартів (наприклад, GDPR). Використання психофізіологічних методів має бути добровільним і не повинно використовуватися для дискримінації чи примусу працівників. Перспективний напрям етичного аналізу — розробка інклюзивних моделей автоматизації. Wachter-Boettcher демонструє, що врахування різноманітності при розробці ШІ-систем підвищує їхню справедливість на 45% та зменшує негативний вплив на вразливі групи на 38%.

Для підвищення ефективності впровадження психологічної гнучкості в умовах автоматизації доцільно:

- Розробляти інклюзивні програми навчання з урахуванням соціокультурних і гендерних особливостей;
- Забезпечувати етичний супровід усіх етапів впровадження ШІ;
- Впроваджувати регулярний моніторинг психофізіологічних показників із дотриманням принципів конфіденційності;
- Підтримувати розвиток soft skills поряд із технічними компетенціями;
- Створювати мережі підтримки та менторства для вразливих груп працівників.

Висновки. Психологічна гнучкість є комплексним адаптаційним механізмом, що дозволяє індивідам та організаціям ефективно реагувати на технологічні трансформації. Інтеграція її компонентів — когнітивної адаптивності, емоційної стійкості та поведінкової відкритості — в освіту, бізнес і державну політику стане ключем до адаптації, забезпечуючи стійкість в умовах невизначеності, спричиненої автоматизацією в епоху ШІ. Результати досліджень підтверджують позитивний зв'язок між психологічною гнучкістю та здатністю адаптуватися до технологічних змін. Водночас виявлені обмеження, зокрема соціоекономічна нерівність, гендерні бар'єри та культурні відмінності, вказують на необ-

хідність розвитку інклюзивних підходів до формування гнучкості. На основі аналізу кризових контекстів та їх паралелей з автоматизацією пропонуємо комплексну модель розвитку гнучкості, що охоплює індивідуальний та організаційний рівні. Реалізація цієї моделі у провідних компаніях демонструє позитивні результати у підвищенні адаптаційних здібностей працівників. **Напрями майбутніх досліджень:** 1) Розробка специфічних для різних соціокультурних контекстів інструментів оцінки та розвитку психологічної гнучкості. 2) Дослідження впливу автоматизації на соціальні зв'язки та групову динаміку в організаціях, 3) Вивчення нейропсихологічних маркерів гнучкості з використанням сучасних методів нейровізуалізації, 4) Створення AI-інструментів для підтримки розвитку психологічної гнучкості, що адаптуються до індивідуальних особливостей користувачів, 5) Розробка етичних стандартів впровадження ШІ з урахуванням принципів соціальної справедливості та інклюзії. Інтеграція психологічної гнучкості в освітні програми, корпоративні стратегії та державну політику дозволить сформувати стійке суспільство, здатне ефективно адаптуватися до технологічних викликів, зберігаючи при цьому людиноцентричні цінності та етичні принципи. Майбутні дослідження мають знайти межу гнучкості...Чи зможемо ми залишатися людьми в епоху ШІ? Відповідь чекає попереду.

Перелік використаної літератури:

- American Polygraph Association. (2015). Code of Ethics. https://antipolygraph.org/yabbfiles/Attachments/2015_code_of_ethics.pdf
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. https://wwnorton.com/books/9780393239355
- Department of Defense. (1983). The Accuracy and Utility of Polygraph Testing. https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP07-01280R000400400001-7.pdf
- Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A., & Lillis, J. (2006). Acceptance and Commitment Therapy: Model, processes and outcomes. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0005796705002147?via%3Dihub
- Kahneman, D. (2011). Thinking, Fast and Slow. Farrar, Straus and Giroux. https://ia800603.us.archive.org/10/items/DanielKahnemanThinkingFastAndSlow/Daniel%20Kahneman-Thinking%2C%20Fast%20and%20Slow%20%20.pdf (Internet Archive)
- McKinsey & Company. (2023). The future of work in the age of AI. McKinsey Global Institute Discussion Paper.https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work
- PwC. (2018). Workforce of the future: The competing forces shaping 2030. https://www.pwc.com/gx/en/services/people-organisation/workforce-of-the-future/workforce-of-the-future-the-competing-forces-shaping-2030-pwc.pdf
- Saldžiūnas, V., & Kovalenko, A. (2009). Efficiency Formula for Polygraph Examination. Journal of Forensic Science. https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.mhp-5f634432-3c2d-429d-8483-3436de555840/c/EP_3-4_2011_04_Sald_iunas_Kovalenko.pdf

- Здебський Д. (2023). Застосування поліграфа в умовах воєнного стану в Україні. https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/1067
- Weiner, I. B., & Otto, R. K. (Eds.). (2013). Handbook of Forensic Psychology. Wiley. https://www.wiley.com/en-us/The+Handbook+of+Forensic+Psychology%2C+4th+Edition-p-9781118734834
- World Economic Forum. (2020). The Future of Jobs Report 2020. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf
- Carvalho, P. M., et al. (2020). The Impact of COVID-19 on Mental Health and Adaptation Strategies. https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2020.00099/full
- Johansson, F., & Ayas, T. (2023). The role of psychological flexibility in employee adaptation to automation
- Kashdan, T. B., & Rottenberg, J. (2010). Psychological flexibility as a fundamental aspect of health. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272735810000413?via%3Dihub
- Li, X., et al. (2023). Psychophysiological markers of psychological flexibility.
- Gloster, A. T., et al. (2020). The empirical status of psychological flexibility: A systematic review.
- Bonanno, G. A., et al. (2024). Resilience and Disaster: Flexible Adaptation in the Face of Uncertain Threat. https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-psych-011123-024224
- Smith, J. A., & Jones, A. B. (2023). Cognitive processes in Acceptance and Commitment Therapy: Integrating System 1 and System 2. Cognitive Therapy and Research.
- Bond, F. W., et al. (2011). Journal of Occupational and Organizational Psychology.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2021). SMART goals and motivation: Annual Review of Organizational Psychology.
- Schmidt, E., & Rosenberg, J. (2022). gTech Learning program at Google. Tech Learning Journal.
- Google. (2022). Grow with Google: Digital skills for the future. Google Blog. https://blog.google/outreach-initiatives/grow-with-google/

Abstract. The article describes psychological flexibility as a key mechanism for adapting to technological transformation and AI development. By 2025, according to McKinsey (2023) forecasts, up to 30% of professions will undergo changes due to artificial intelligence (AI) and robotics, creating psychological barriers: stress, fear of uncertainty, cognitive overload. Based on crisis research (McKinsey & Company, Kashdan, T. B., & Rottenberg, J.), we analyze the psychophysiological and ethical aspects of adaptation, proposing a model for developing flexibility at the individual (self-regulation, learning) and organizational (ethical implementation of AI, motivation) levels. Empirical data obtained in collaboration with industry experts, in particular the company "Polygraph-Ukraine," highlight the parallels between responses to crises and technological change, and the principles of the APA Code (2015) serve as a guide for balancing humans and machines.

Key words: polygraph, psychological flexibility, adaptation, artificial intelligence, empirical data.

References

1. Sorochynskyi O. V., Voron D. L. Psykholohichna hnuchkist liudyny v epokhu rozvytku shtuchnoho intelektu (SHI) ta tekhnolohichnoi transformatsii (na prykladi polihrafa) [Human Psychological Flexibility in the Era of Artificial Intelligence and Technological Transformation (the Case of the Polygraph)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2025.04. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/15702-sorochinskij-o-v-psikhologichna-gnuchkist-lyudini-v-epokhu-rozvitku-shi-ta-tekhnologichnoji-transformatsiji (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. СУДОВА ПРАКТИКА

ПЕРЕКЛАД НА ДЕРЖАВНУ МОВУ ДОКУМЕНТІВ, НАДАНИХ НА ЛІНГВІСТИЧНУ ЕКСПЕРТИЗУ, МОЖЕ БУТИ ПРОВЕДЕНИЙ ЕКСПЕРТОМ САМОСТІЙНО, БЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЧА – ККС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд)

Реферат. Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду в постанові від 28 квітня 2025 року у справі № 148/31/23 (провадження № 51-4336км24) відповів на питання, чи може експерт самостійно перекласти державною мовою тексти, надані на лінгвістичну експертизу іншою мовою. Обвинуваченого судами попередніх інстанцій визнано винуватим за ч. 2 ст. 161, ч. 3 ст. 436-2, ч. 3 ст. 15 і ч. 2 ст. 109, ч. 3 ст. 15 і ч. 1 ст. 110 КК України. Захисник у касаційній скарзі стверджував, що експертові передали викладені російською мовою тексти статті та листівок, перекладача не залучали, а експерт сам переклав їх українською, чого, на думку захисту, КПК України не передбачає. Верховний Суд погодився, що за статтями 68 і 69 КПК України перекладач і експерт є різними учасниками кримінального провадження з власними процесуальними завданнями й функціями. Водночас саме на експерта покладено обов'язок дослідити об'єкти, явища й процеси, що містять відомості про обставини кримінального правопорушення, зокрема оцінити зміст наданих йому вихідних даних. Суд звернувся до п. 2.1 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5 (у редакції від 26 грудня 2012 року № 1950/5): експерт може відмовитися від проведення експертизи, якщо наданих матеріалів недостатньо, а витребуваних додаткових не надано, або якщо питання виходять за межі його спеціальних знань. Оскільки експерт не порушував питання про попереднє залучення перекладача, а сторона захисту на таке звернення не посилалася, доводи про неможливість самостійного проведення експертизи визнано необґрунтованими, а рішення судів попередніх інстанцій залишено без змін. З позиції суду випливає, що експерт-лінгвіст сам оцінює, чи достатньо його мовної компетентності для дослідження наданих текстів, і за потреби ініціює залучення перекладача, а сторонам доцільно заявляти заперечення щодо перекладу ще під час призначення експертизи.

Ключові слова: лінгвістична експертиза, переклад, перекладач, судовий експерт, державна мова, Інструкція № 53/5, Касаційний кримінальний суд, Верховний Суд, кримінальне провадження.

Translation into the State Language of Documents Submitted for Linguistic Examination May Be Performed by the Expert Without Engaging an Interpreter: Criminal Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).

Abstract. The ruling concerns whether a forensic linguist may personally translate foreign-language materials into the state language without an interpreter. In its decision of 28 April 2025 in case No. 148/31/23 (proceedings No. 51-4336km24), the Criminal Cassation Court of the Supreme Court reviewed a conviction under Article 161(2), Article 436-2(3), Articles 15(3) and 109(2), and Articles 15(3)

and 110(1) of the Criminal Code of Ukraine. Defence counsel argued that the expert received an article and leaflets written in Russian and translated them into Ukrainian personally, without an interpreter, which the Criminal Procedure Code of Ukraine does not provide for. The Court acknowledged that under Articles 68 and 69 of the Code the interpreter and the expert are distinct participants with separate procedural tasks. However, it is the expert who must examine the objects, phenomena and processes containing information about the offence, including the content of the source data. Referring to paragraph 2.1 of the Instruction on the Appointment and Conduct of Forensic Examinations, approved by Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 53/5 of 8 October 1998 (as amended on 26 December 2012), the Court noted that an expert may refuse an examination if the materials are insufficient or the questions exceed his or her special knowledge. Since the expert had not raised the need for prior translation and the defence did not claim otherwise, the argument was rejected and the lower courts' decisions were upheld. The ruling clarifies the scope of a forensic linguist's competence and suggests that objections concerning translation should be raised when the examination is ordered.

Keywords: linguistic examination, translation, interpreter, forensic expert, state language, expert competence, Criminal Cassation Court, Supreme Court, criminal proceedings.

Першоджерело: *Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 28.04.2025 у справі № 148/31/23 (провадження № 51-4336км24).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 15.05.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). Pereklad na derzhavnu movu dokumentiv, nadanykh na linhvistychnu ekspertyzu, mozhe buty provedenyi ekspertom samostiino, bez zaluchennia perekladacha – KKS VS [Translation into the State Language of Documents Submitted for Linguistic Examination May Be Performed by the Expert Without Engaging an Interpreter: Criminal Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/15329-pereklad-na-derzhavnu-movu-dokumentiv-nadanih-na-lingvistichnu-ekspertizu-mozhe-buti-provedenij-ekspertom-samostijno-bez-zaluchennya-perekladacha-kks-vs (onovlena versiia vid 15.05.2025). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 28.04.2025 u spravi № 148/31/23 (provadzhennia № 51-4336km24) [Ruling of the Criminal Cassation Court Within the Supreme Court of 28.04.2025 in Case No. 148/31/23 (Proceedings No. 51-4336Km24)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127136219 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЯКЩО ОБРАНА СТОРОНАМИ ЕКСПЕРТНА УСТАНОВА НЕ МАЄ ПРАВА ПРОВОДИТИ ПЕВНИЙ ВИД ЕКСПЕРТИЗИ, СУД МОЖЕ ПЕРЕДАТИ ВИКОНАННЯ ТАКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНШІЙ УСТАНОВІ, ЯКА МАЄ НЕОБХІДНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – КЦС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд)

Реферат. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (колегія суддів Другої судової палати) від 2 квітня 2025 р. у справі № 704/88/19 (провадження № 61-3776св24) стосується процесуальних наслідків доручення судової експертизи установі, яка не має права її проводити. Спір виник щодо визнання недійсним заповіту: позивачка як єдина спадкоємиця за законом після смерті дядька подала заяву про прийняття спадщини, спадкову справу відкрили 8 липня 2017 р., але 11 січня 2018 р. їй відмовили у видачі свідоцтва через поданий відповідачем заповіт, посвідчений у 2002 р. Позивачка вважала заповіт недійсним, бо його оформили не за місцем проживання спадкодавця, а підписи, на її думку, не відповідали почерку дядька. Суд першої інстанції задовольнив позов на підставі висновку почеркознавчої експертизи: підпис і напис у заповіті виконала інша особа, а сам документ не відповідає даті його вчинення. Апеляційний суд скасував це рішення й відмовив у позові, оскільки ТОВ «Незалежний інститут судових експертиз» не є державною експертною установою і не мало повноважень на почеркознавчу експертизу. Верховний Суд, посилаючись на ч. 1 ст. 15, ч. 1 ст. 16 ЦК України, ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» та Інструкцію про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджену наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5, підтвердив, що почеркознавча експертиза як вид криміналістичної може проводитися тільки державними спеціалізованими установами. Проте саме суд, задовольняючи клопотання позивачки за відсутності заперечень відповідача, не роз'яснив цього сторонам і помилково визначив неналежного виконавця. Помилка суду не може ставитися за провину учасникам процесу: якщо сторони від експертизи не відмовлялися, а спеціальні знання потрібні для вирішення справи по суті, суд має сам доручити дослідження іншій установі з відповідними повноваженнями. Постанову апеляційного суду скасовано, справу передано на новий апеляційний розгляд. Касаційний суд пов'язує такий підхід із принципом справедливого судового розгляду. Для суддів, адвокатів і судових експертів позиція важлива тим, що окреслює межі компетенції недержавних експертних установ і покладає на суд обов'язок контролювати вибір виконавця експертизи.

Ключові слова: Верховний Суд, Касаційний цивільний суд, почеркознавча експертиза, державні спеціалізовані експертні установи, недержавна експертна установа, призначення судової експертизи, визнання заповіту недійсним, Закон України «Про судову експертизу», Інструкція № 53/5, справедливий судовий розгляд.

Where the Expert Institution Chosen by the Parties Is Not Entitled to Conduct a Certain Type of Examination, the Court May Assign It to Another Duly Authorised Institution: Civil Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud).

Abstract. The resolution of the Civil Cassation Court of the Supreme Court of Ukraine of 2 April 2025 in case No. 704/88/19 addresses the consequences of a court entrusting a forensic examination to

an institution that is not authorised to perform it. The underlying dispute concerned the invalidation of a will certified in 2002: the claimant, the sole heir at law, argued that it had been drawn up outside the testator's place of residence and that the signatures were not his. The first-instance court upheld the claim on the basis of a handwriting examination which found that the signature and inscription had been made by another person and that the will did not match its stated date. The appellate court reversed the judgment because the examination had been performed by a private limited company, the Independent Institute of Forensic Examinations, which, not being a state institution, lacked authority to conduct handwriting examinations. Referring to Article 7 of the Law of Ukraine "On Forensic Examination" and Instruction No. 53/5 of the Ministry of Justice of Ukraine of 8 October 1998, the Supreme Court confirmed that handwriting examination, as a type of criminalistic examination, may be carried out only by state specialised institutions. It held, however, that the trial court itself had failed to explain this to the parties and had chosen an unauthorised institution, and that a court's error cannot be held against the parties. Where the parties have not waived the examination and special knowledge is needed, the court must assign it to another authorised institution. The appellate ruling was quashed and the case remitted. The position links the choice of expert institution to the right to a fair trial and matters to judges, advocates and forensic experts.

Keywords: Supreme Court of Ukraine, Civil Cassation Court, handwriting examination, state forensic institutions, private expert institution, appointment of forensic examination, invalidation of a will, Law of Ukraine On Forensic Examination, fair trial, civil procedure.

Першоджерело: *Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 02.04.2025 у справі № 704/88/19 (провадження № 61-3776св24).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 27.05.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud). Yakshcho obrana storonamy ekspertna ustanova ne maie prava provodyty pevnyi vyd ekspertyzy, sud mozhe peredaty vykonannia takoi ekspertyzy inshii ustanovi, yaka maie neobkhidni povnovazhennia – KTSS VS [Where the Expert Institution Chosen by the Parties Is Not Entitled to Conduct a Certain Type of Examination, the Court May Assign It to Another Duly Authorised Institution: Civil Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/15452-yaksho-obrana-storonami-ekspertna-ustanova-ne-maye-prava-provoditi-pevnij-vid-ekspertizi-sud-mozhe-peredati-vikonannya-takoyi-ekspertizi-inshij-ustanovi-yaka-maye-neobhidni-povnovazhennya-kcs-vs (onovlena versiia vid 27.05.2025). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 02.04.2025 u spravi № 704/88/19 (provadzhennia № 61-3776sv24) [Ruling of the Civil Cassation Court Within the Supreme Court of 02.04.2025 in Case No. 704/88/19 (Proceedings No. 61-3776Sv24)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/126362741 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Цифрові докази міжнародних злочинів: українські суди взяли на озброєння додаток EyeWitness to Atrocities[1]

12.05.2025

Короткий зміст. 7 травня 2025 року Національна школа суддів України, Міжнародна асоціація юристів та Асоціація правників України провели вебінар для суддів місцевих і апеляційних судів про використання цифрових доказів міжнародних злочинів, зафіксованих застосунком EyeWitness to Atrocities. Застосунок, створений у 2015 році, автоматично фіксує метадані й захищає матеріали від редагування; від початку повномасштабного вторгнення росії користувачі зібрали понад 50 тисяч відео. Директорка програми Керрі Боукер і координатор Дмитро Гладкий пояснили, що відбувається з матеріалами після завантаження; такі докази вже приймали суди Харківщини у 2022–2024 роках.

Судова практика. Протокол — є, однак докази про вчинення продавчинею адміністративного правопорушення у справі відсутні[2]

13.05.2025

Короткий зміст. Рівненський апеляційний суд скасував постанову місцевого суду, якою 20-річну продавчиню визнано винною за ч. 1 ст. 156 КУпАП і оштрафовано на 3 400 гривень за продаж рідини для електронних сигарет. Протокол посилався на ч. 2 ст. 23 спеціального закону, але не містив відомостей про торгівлю без марок акцизного податку чи з підробленими марками, як вимагає диспозиція статті. Суд нагадав, що не може сам змінювати фабулу протоколу без порушення ст. 6 Конвенції, а протокол не є самостійним беззаперечним доказом (ст. 251 КУпАП). Вину не доведено поза розумним сумнівом.

Ухвала слідчого судді про передачу майна (речових доказів) для реалізації, постановлена на підставі п. 2 ч. 6 ст. 100 КПК України у кримінальному провадженні, де жодній особі не повідомлено про підозру, підлягає апеляційному оскарженню – ККС ВС[3]

13.05.2025

Короткий зміст. Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду постановою від 27 березня 2025 року у справі № 157/1664/22 визнав, що ухвалу слідчого судді про передачу речових доказів (бурштину) для реалізації за п. 2 ч. 6 ст. 100 КПК України, постановлену в провадженні, де нікому не повідомлено про підозру, можна оскаржити в апеляційному порядку. Обмеження ст. 309 КПК у такому разі не узгоджується з ч. 5 ст. 9 КПК, ст. 1 Першого протоколу до Конвенції та статтями 41, 55, 129 Конституції України, які суд застосував як норми прямої дії. Ухвалу апеляційного суду скасовано, призначено новий розгляд.

Медіація та інші альтернативні способи вирішення господарських спорів - консультація Міністерства юстиції України[4]

28.05.2025

Короткий зміст. Міністерство юстиції України (інформація станом на 28 травня 2025 року) пояснює альтернативні способи вирішення господарських спорів. Описано компетенцію Міжнародного комерційного арбітражного суду й Морської арбітражної комісії при ТПП України, третейських судів і винятки з їхньої підвідомчості (державні потреби, банкрутство, нерухомість, корпоративні спори). Наведено визначення медіації за Законом України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX і можливість примирення на будь-якій стадії процесу (ч. 7 ст. 46 ГПК). Окремо розглянуто врегулювання спору за участю судді за статтями 186–187 ГПК України.

Порядок побачень із дитиною: від судового рішення до примусового виконання - консультація Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції[5]

20.06.2025

Короткий зміст. Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції роз'яснює, як забезпечити спілкування з дитиною того з батьків, хто проживає окремо. Описано письмову домовленість батьків, визначення способів участі у вихованні органом опіки та піклування, позов про усунення перешкод і чинники, які враховує суд: ставлення батьків до обов'язків, прихильність і вік дитини, стан її здоров'я, психічне здоров'я батьків. За невиконання рішення державний виконавець накладає штраф 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а повторно подвоює його, повідомляє про кримінальне правопорушення й обмежує виїзд за кордон.

27-28 червня та 10 липня 2025 року Міжнародним співтовариством поліграфологів (ISOPE) проводиться Щорічний online Семінар підвищення кваліфікації поліграфологів, судових експертів 2024 відповідно до міжнародних стандартів[6]

20.06.2025

Короткий зміст. Міжнародне співтовариство поліграфологів (ISOPE) оголосило Щорічний online Семінар підвищення кваліфікації поліграфологів і судових експертів 2024, що відбудеться 27–28 червня 2025 року з окремою сесією 10 липня. Обсяг становить 40 академічних годин (1,3 кредиту ЄКТС), участь коштує 4500 грн. Дев'ять лекторів із шести країн розглянуть техніку інтерв'ю MITT, невербальні ознаки брехні, тестування осіб з особливими потребами, термінологію APA та ASTM E2035-12. Сертифікат відповідає стандарту ASTM E2064-00 і може підтверджувати підвищення кваліфікації судового експерта за наказом Мін'юсту № 1224/5.

References

1. Tsyfrovi dokazy mizhnarodnykh zlochyniv: ukrainski sudy vzialy na ozbroiennia dodatok EyeWitness to Atrocities [Digital Evidence of International Crimes: Ukrainian Courts Have Adopted the EyeWitness to Atrocities Application]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 12 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/15291-cifrovi-dokazi-mizhnarodnih-zlochiniv-ukrayinski-sudi-

vzyali-na-ozbroyennya-dodatok-eyewitness-to-atrocities (onovlena versiia vid 12.05.2025). [in Ukrainian].

2. Sudova praktyka. Protokol — ye, odnak dokazy pro vchynennia prodavchyneiu administratyvnoho pravoporushennia u spravi vidsutni [Case Law. There Is a Report, but There Is No Evidence in the Case That the Saleswoman Committed an Administrative Offence]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 13 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/15301-sudova-praktika-protokol-ye-odnak-dokazi-pro-vchinennya-prodavchineyu-administrativnogo-pravoporushennya-u-spravi-vidsutni (onovlena versiia vid 13.05.2025). [in Ukrainian].

3. Ukhvala slidchoho suddi pro peredachu maina (rechovykh dokaziv) dlia realizatsii, postanovlena na pidstavi p. 2 ch. 6 st. 100 KPK Ukrainy u kryminalnomu provadzhenni, de zhodnii osobi ne povidomleno pro pidozru, pidliahaie apeliatsiinomu oskarzhenniu – KKS VS [An Investigating Judge's Ruling on the Transfer of Property (Physical Evidence) for Sale, Issued Under Clause 2 of Part 6 of Article 100 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in Criminal Proceedings Where No Person Has Been Notified of Suspicion, Is Subject to Appeal – Criminal Cassation Court of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 13 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/15300-uhvala-slidchogo-suddi-pro-peredachu-majna-rechovih-dokaziv-dlya-realizaciyi-postanovlena-na-pidstavi-p-2-ch-6-st-100-kpk-ukrayini-u-kriminalnomu-provadzhenni-de-zhodnij-osobi-ne-povidomleno-pro-pidozru-pidlyagaye-apelyacijnomu-oskarzhennyu-kks-vs (onovlena versiia vid 13.05.2025). [in Ukrainian].

4. Mediatsiia ta inshi alternatyvni sposoby vyrishennia hospodarskykh sporiv - konsultatsiia Ministerstva yustytsii Ukrainy [Mediation and Other Alternative Methods of Resolving Commercial Disputes – Consultation of the Ministry of Justice of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 28 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=15454 (onovlena versiia vid 28.05.2025). [in Ukrainian].

5. Poriadok pobachen iz dytynoiu: vid sudovoho rishennia do prymusovoho vykonannia - konsultatsiia Skhidnoho mizhrehionalnoho upravlinnia Ministerstva yustytsii [Procedure for Meetings with a Child: From a Court Decision to Enforcement – Consultation of the Eastern Interregional Department of the Ministry of Justice]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 20 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/15680-poryadok-pobachen-iz-ditinoyu-vid-sudovogo-rishennya-do-primusovogo-vikonannya---konsultaciya-shidnogo-mizhregionalnogo-upravlinnya-ministerstva-yusticiyi (onovlena versiia vid 20.06.2025). [in Ukrainian].

6. 27-28 chervnia ta 10 lypnia 2025 roku Mizhnarodnym spivtovarystvom polihrafolohiv (ISOPE) provodytsia Shchorichnyi online Seminar pidvyshchennia kvalifikatsii polihrafolohiv, sudovykh ekspertiv 2024 vidpovidno do mizhnarodnykh standartiv [On 27–28 June and 10 July 2025, the International Society of Polygraph Examiners (ISOPE) Holds the Annual Online Professional Development Seminar for Polygraph Examiners and Forensic Experts 2024 in Accordance with International Standards]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 20 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/15674-27-28-chervnya-2025-roku-mizhnarodnim-spivtovaristvom-poligrafologiv-isope-provoditsya-shchorichnij-online-seminar-pidvishchennya-kvalifikatsiji-poligrafologiv-2024-vidpovidno-do-mizhnarodnikh-standartiv (onovlena versiia vid 10.08.2025). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

АПАРАТУРНІ МЕТОДИКИ

Рефлексометр: час реакції водія

Від того, яке значення часу реакції водія візьме експерт, може залежати висновок про винуватість у ДТП. Тому журнал описав, як цей час вимірюють індивідуально — за допомогою рефлексометра.

У публікаціях наводять дуже різні середньостатистичні значення часу реакції водія. Розбіжності пов'язані з методологією: інструментом, умовами дослідження, методикою тестування, складом групи респондентів і способом подання результатів. Однозначно найкращого методу для реконструкції аварії досі немає [1].

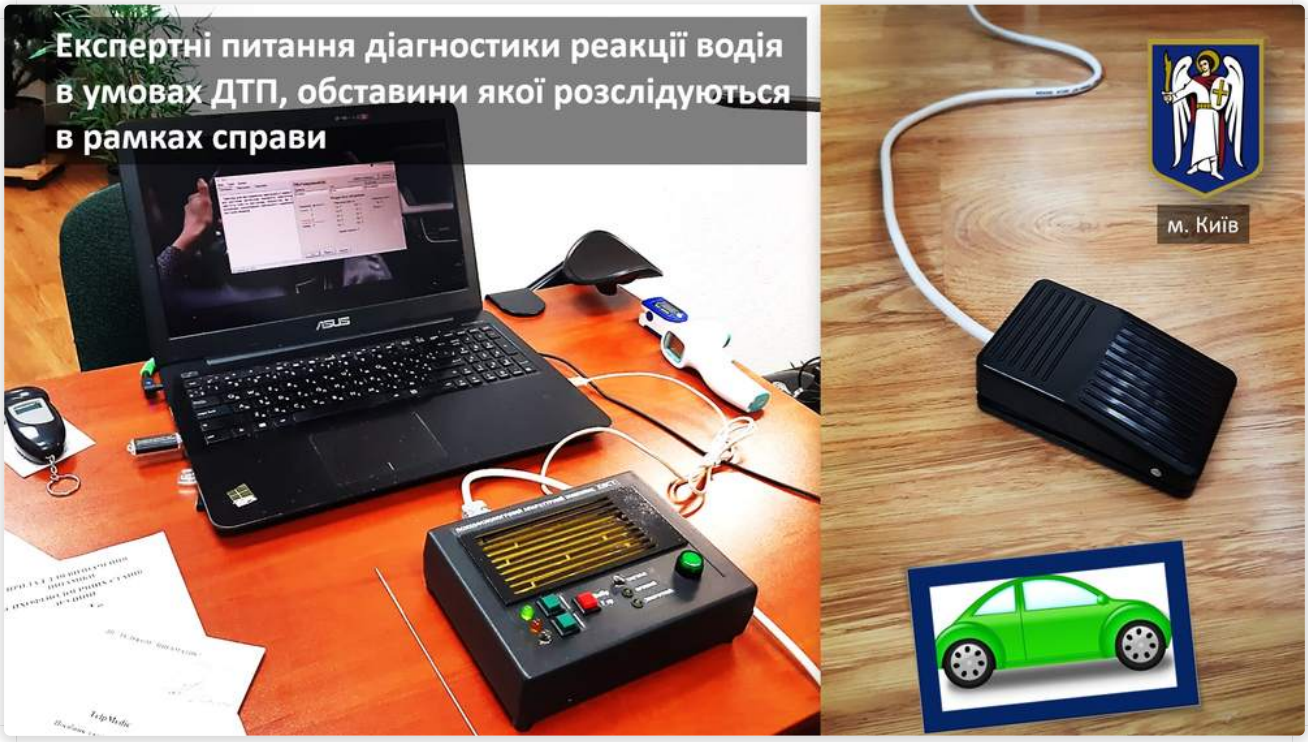

Прилад для вимірювання часу реакції водія [1]

Рефлексометр фіксує час від появи світлового або звукового стимулу до реакції рукою чи ногою. Дослідження складається із серії проб, а отримані дані коригують на середньостатистичний коефіцієнт навантаження дорожньо-транспортної ситуації. За потреби додають психодіагностику сприйняття, уваги, розуміння ситуації, зорово-моторної координації та емоційної врівноваженості водія [1].

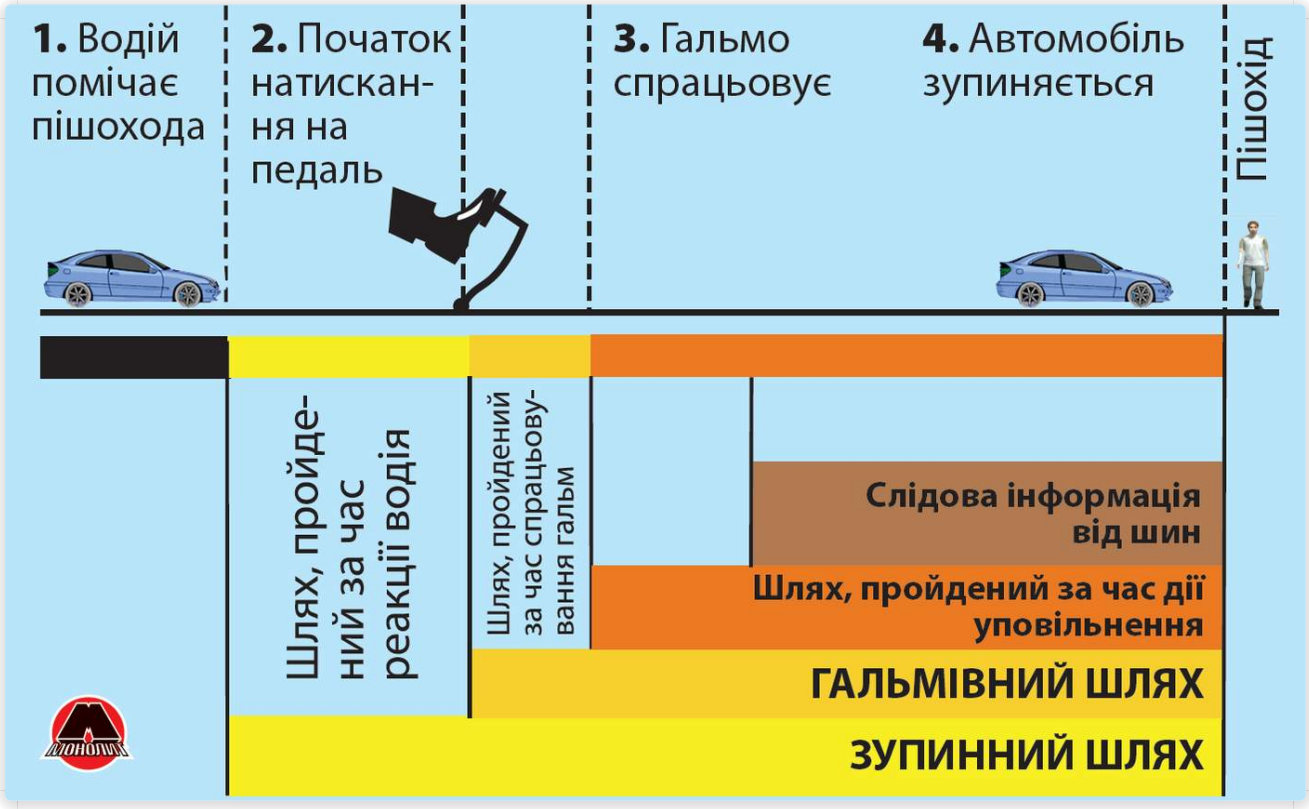

Складові зупинного шляху автомобіля [2]

Розрізняють просту реакцію (заздалегідь відома дія на відомий сигнал) і складну, або реакцію вибору, коли водій має оцінити ситуацію й обрати дію: зупинитися, об'їхати перешкоду чи проїхати повз неї зі збільшеною швидкістю [2]. Середньостатистичний час простої реакції — 0,4–0,6 с, складної — 0,6–1,2 с. Важить навіть десята частка секунди: на швидкості 60 км/год автомобіль за 0,1 с проїжджає понад 1,6 м [3].

References

1. Ekspertni pytannia diahnostyky (perevirky) reaktsii vodiia v umovakh DTP, obstavyny yakoi rozsliduiutsia v ramkakh spravy. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 27 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/vsi-ogoloshennya/12414-ekspertni-pitannya-diagnostiki-perevirki-reaktsiji-vodiya-v-umovakh-dtp-obstavini-yakoji-rozsliduyutsya-v-ramkakh-spravi (onovlena versiia vid 29.05.2024). [in Ukrainian].

2. Novyny u sferi spetsialnykh znan: vykorystannia instrumentalnoho obladnannia dlia vymiriuvannia indyvidualnoi psykhofiziolohichnoi reaktsii vodiia prostoho ta skladnoho typu na bazi Kyivskoho kabinetu psykholohichnoi diahnostyky ta dopomohy. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 26 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/vsi-ogoloshennya/12402-instrumentalne-obladnannya-dlya-vimiryuvannya-individualnoji-psikhofiziologichnoji-reaktsiji-vodiya-prostogo-ta-skladnogo-tipu-vikoristovuetsya-na-bazi-kijivskogo-kabinetu-psikhologichnoji-diagnostiki-ta-dopomogi (onovlena versiia vid 28.05.2024). [in Ukrainian].

3. Diahnostyka sytuatsiinoho chasu reaktsii vodiia z vykorystanniam aparatnoho psykhofiziolohichnoho kompleksu [Diagnosing a Driver's Situational Reaction Time Using a Hardware Psychophysiological Complex]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 27 trav. URL: https://expertize-journ-

al.org.ua/vsi-ogoloshennya/12408-diagnostika-situatsijnogo-chasu-reaktsiji-vodiya-z-vikoristannya-aparatnogo-psikhofiziologichnogo-kompleksu (onovlena versiia vid 28.05.2024). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у травні–червні 2025 р. — у період виходу цього номера[25]:

№	Запит	Індекс
1	кпк	100
2	судово медична експертиза	98
3	лінгвістична експертиза	76
4	психофізіологічна експертиза	63
5	експертиза проектної документації	61

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «психофізіологічна експертиза» (+110 %), «лінгвістична експертиза» (+60 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	27-28 червня та 10 липня 2025 року Міжнародним співтовариством поліграфологів (ISOPE) проводиться Щорічний online Семінар підвищення кваліфікації поліграфологів, судових експертів 2024 відповідно до міжнародних стандартів	1 961
2	Рефлексометр: час реакції водія	1 350
3	*Прохоров-Лукін Г. В.* Методичні рекомендації з оцінки висновків одорологічних експертиз	1 261
4	*Сорочинський О. В., Ворон Д. Л.* Психологічна гнучкість людини в епоху розвитку штучного інтелекту (ШІ) та технологічної трансформації (на прикладі поліграфа)	1 087
5	Судова практика. Протокол — є, однак докази про вчинення продавчинею адміністративного правопорушення у справі відсутні	863

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щод-

ня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[26].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[27] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

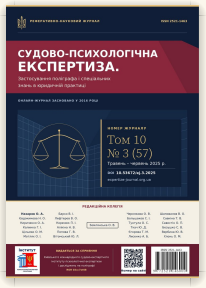

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2025. Т. 10, № 3 (57). 70 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2025. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19787-2025-3-62.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2025. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vid-

povidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Fingerprint evidence is used to solve a British murder case. HISTORY.com (This Day in History). URL: https://www.history.com/this-day-in-history/may-5/fingerprint-evidence-is-used-to-solve-a-british-murder-case (data zvernennia: 04.11.2026).

8. HRMMU, pres-reliz "Civilian casualties in Ukraine reach three-year high in June, UN human rights monitors say" (10.07.2025) do onovlennia "Protection of Civilians in Armed Conflict — June 2025". URL: https://ukraine.ohchr.org/en/Civilian-casualties-in-Ukraine-reach-three-year-high-in-June-UN-human-rights-monitors-say (data zvernennia: 04.11.2026).

9. Ukraina zafiksuvala ponad 162 tysiachi voiennykh zlochyniv z pochatku vtorhnennia rf [Ukraine Has Recorded Over 162,000 War Crimes Since the Start of the Russian Invasion]. iPress.ua. 2025. 7 trav. URL: https://ipress.ua/news/ukraina_zafiksuvala_ponad_162_tysyachi_voiennyh_zlochyniv_z_pochatku_vtorgnennya_rf_371345.html (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank : press release. 2025. 25 Feb. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Reiestr zbytkiv dlia Ukrainy vzhe otrymav ponad 27,5 tysiach zaiav [The Register of Damage for Ukraine Has Already Received Over 27,500 Claims]. Yevropeiska pravda. 2025. 8 trav. URL: https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/05/8/7211111/ (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

12. MVS Ukrainy. Deviatypoverkhovyi zhytlovyi budynok u Kyievi, chastkovo zruinovanyi unaslidok rosiiskoi ataky raketamy y dronamy v nich na 17 chervnia 2025 r [A Nine-Storey Residential Building in Kyiv Partially Destroyed by a Russian Missile and Drone Attack on the Night of 17 June 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Destructions_in_Kyiv_after_Russian_attack,_2025-06-17_(30).webp (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Odeshchyny. Litsei № 1 u Bilhorodi-Dnistrovskomu na Odeshchyni pislia udaru rosiiskoi balistychnoi rakety 23 chervnia 2025 r [Lyceum No. 1 in Bilhorod-Dnistrovskyi, Odesa Oblast, After a Russian Ballistic Missile Strike on 23 June 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lyceum_in_Bilhorod-Dnistrovskyi_after_Russian_attack,_2025-06-23_(10).jpg (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

14. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

15. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

16. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

20. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

21. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

22. Zakhyshchaiuchy Ukrainu, zahynuv holova Veselivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti Anatolii Nahornyi [Anatolii Nahornyi, Head of the Vesele District Court of Zaporizhzhia Region, Killed Defending Ukraine]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2023. 26 lystop. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/zahisauci-ukrainu-zaginuv-golova-veselivskogo-rajonnogo-sudu-zaporizkoi-oblasti-anatolij-nagornij (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

23. Vyshcha rada pravosuddia vyslovliuie shchyre spivchuttia z pryvodu smerti suddi Verkhovnoho Sudu Leonida Loboika [The High Council of Justice Expresses Sincere Condolences on the Death of Supreme Court Judge Leonid Loboiko]. Vyshcha rada pravosuddia : ofitsiinyi vebsait. 2024. 28 veres. URL: https://hcj.gov.ua/news/vyshcha-rada-pravosuddya-vyslovlyuye-shchyre-spivchuttya-z-pryvodu-smerti-suddi-verhovnogo-sudu (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

24. Holova RSU — pro robotu sudiv pid chas viiny, konkurs do VKKS, spravy shchodo voiennykh zlochyniv ta suddiv na fronti [Head of the Council of Judges of Ukraine on the Work of Courts in Wartime, the Competition to the HQCJ, War Crimes Cases and Judges at the Front]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2023. 8 trav. URL: https://court.gov.ua/press/news/1419134 (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

25. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.05.2025–30.06.2025 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.05.2025–30.06.2025]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?date=2025-05-01%202025-06-30&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

26. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktyt-

si : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

27. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2025. Том 10, № 3 (57)
травень–червень 2025 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 70 с.

DOI 10.53672/ej.3.2025. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua